

ภาคผนวก ข
แผนการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ระบบบริหารราชการไทย

ชั้นปีที่ 1

หน่วยที่ 1 เรื่องเทคนิคการสร้างแผนผังทางปัญญา

จำนวน 3 ชั่วโมง

สอนวันที่ เดือน พ.ศ.

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

สามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์เรื่องแผนผังทางปัญญา โดยใช้แผนภาพความคิด และกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างหลากหลาย ที่นำไปสู่ความเชื่อมโยงทางความคิด

สาระสำคัญ

แผนผังทางปัญญาเป็นเทคนิคที่ใช้จัดระบบความคิดที่เพื่อพัฒนาการจำ ด้วยการจดบันทึก หลังการเรียนรู้การสอน โดยใช้ภาพ สี และเส้นร่วมกัน เริ่มจากกึ่งกลางหน้ากระดาษไม่มีเส้น ประเด็นหลักหรือความคิดต่างๆ อาจแทนด้วยคำสำคัญ (Key Word) หรือภาพที่สะท้อนความคิดนั้น และมีเส้นเชื่อมโยงต่อกันแบบเดียวกับการทำงานของสมอง ซึ่งผู้เรียนต้องคิดเลือกสรรข้อมูลไปใส่ไว้ในแผนผัง และตัดข้อมูลบางส่วนออกไป สรุปเอาประเด็นหลัก หรือประเด็นสำคัญของสิ่งที่เรียนรู้ เพื่อแสดงองค์ความรู้ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถจับประเด็นสำคัญของเรื่องที่เรียนได้ เป็นแนวทางพัฒนาการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

นักศึกษาสามารถสร้างแผนผังทางปัญญาได้

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายของแผนผังทางปัญญา
2. ลักษณะของแผนผังทางปัญญา
3. ขั้นตอนการสร้างแผนผังทางปัญญา
4. ประโยชน์ของแผนผังทางปัญญา

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมายของแผนผังทางปัญญาได้
2. อธิบายลักษณะของแผนผังทางปัญญาได้
3. อธิบายขั้นตอนการสร้างแผนผังทางปัญญาได้
4. อธิบายประโยชน์ของแผนผังทางปัญญาได้
5. สร้างแผนผังทางปัญญาได้

กระบวนการเรียนรู้

ขั้นตอนการสอน

1. ผู้สอนบรรยายความหมายของแผนผังทางปัญญา
2. ผู้สอนบรรยายลักษณะของแผนผังทางปัญญา
3. ผู้สอนบรรยายขั้นตอนการสร้างแผนผังทางปัญญา
4. ผู้สอนบรรยายประโยชน์ของแผนผังทางปัญญา

ขั้นตอนการสร้างแผนผังทางปัญญา

1. แบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มๆ ละ 5 คน
2. ผู้สอนแจกกระดาษปรีฟขนาดใหญ่ กลุ่มละ 1 แผ่น และปากกาสีต่างๆ
3. ให้นักศึกษาวาดรูปวงกลมกลางหน้ากระดาษที่แจกตามแนวนอน แล้วเขียนคำว่า “แผนผังทางปัญญา” ลงในภาพวงกลมที่นักศึกษาวาดไว้
4. ให้นักศึกษาทบทวนการบรรยาย แล้วช่วยกันตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาคำสำคัญ ได้แก่ ความหมายของแผนผังทางปัญญา ลักษณะของแผนผังทางปัญญา ขั้นตอนการสร้างแผนผังทางปัญญา และประโยชน์ของแผนผังทางปัญญา
5. นักศึกษาเขียนคำที่ได้ลงรอบๆ คำว่า แผนผังทางปัญญา แล้วลากโยงเส้นคำต่างๆ ที่เขียน 1 เส้น ต่อ 1 คำหรือ 1 วลี เขียนภาพประกอบอิสระ
6. นักศึกษาเขียนคำอธิบายหรือทำให้เข้าใจยิ่งขึ้น แยกออกจากคำแต่ละคำที่นักศึกษาโยงออกมาอีก 1 เส้น ต่อ 1 คำหรือ 1 วลี ซึ่งนักศึกษาอาจใช้สีที่แตกต่างกัน หรือสัญลักษณ์ตามชอบใจ
7. ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนผังทางปัญญาที่สร้างขึ้น
8. ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับกิจกรรมที่นักศึกษาทำ ว่ามีลักษณะอย่างไร ต้องใช้อุปกรณ์อะไรบ้างและมีลักษณะอย่างไร
9. ให้นักศึกษาอ่านใบความรู้และร่วมกันสรุปความหมายและลักษณะของแผนผังทางปัญญา ขั้นตอนเทคนิคในการสร้างแผนผังทางปัญญา
10. ผู้สอนแสดงตัวอย่างของแผนผังทางปัญญาให้นักศึกษาดูเพิ่มเติม พร้อมอธิบายประกอบ ผู้สอนอธิบายจากกิจกรรมนี้คือ วิธีการสร้างแผนผังทางปัญญา

สื่อการเรียนรู้

1. กระดาษปรีฟขนาดใหญ่
2. ปากกาสี/ดินสอสีต่างๆ
3. แผนภูมิภาพแผนผังทางปัญญา
4. ใบความรู้
5. ใบงาน

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้
2. ตรวจผลงาน
 - การสร้างแผนผังทางปัญญาในการสรุปผลการเรียนรู้

ใบความรู้ที่ 1

เรื่อง แผนผังทางปัญญา

ความหมายของแผนผังทางปัญญา

แผนผังทางปัญญา เป็นเทคนิคที่ใช้จัดระบบความคิด เพื่อพัฒนาความจำ ด้วยการจดบันทึกหลังการอ่าน โดยใช้ภาพ สี และเส้นร่วมกัน เริ่มจากกึ่งกลางหน้ากระดาษไม่มีเส้น ประเด็นหลัก หรือความคิดต่างๆ อาจแทนด้วยคำที่เป็นกุญแจ (Key Word) หรือภาพที่สะท้อนความคิดนั้น และมีเส้นเชื่อมโยงต่อกันแบบเดียวกับการทำงานของสมอง ซึ่งผู้อ่านต้องคิดเลือกสรรข้อมูลไปใส่ไว้ในแผนผัง และตัดข้อมูลบางส่วนออกไป สรุปเอาประเด็นหลัก หรือประเด็นสำคัญของสิ่งที่อ่าน เพื่อแสดงองค์ความรู้ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถจับใจความของเรื่องที่อ่านได้ เป็นแนวทางพัฒนาการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ

ลักษณะของแผนผังทางปัญญา

1. มีคำสำคัญที่เป็นประเด็นหลัก
2. การเชื่อมโยง ซึ่งอาจใช้เส้น ลูกศรหรือสัญลักษณ์แสดงความต่อเนื่องของคำที่มีความหมาย
3. การเน้นจัดลำดับก่อนหลังลำดับความคิดอย่างเป็นระบบอาจใช้ตัวอักษรที่มีขนาดแตกต่างกัน ความหนาของเส้น หรือสี ทำให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ขั้นตอนการสร้างแผนผังทางปัญญา

1. เริ่มด้วยรูปภาพ หรือสัญลักษณ์กลางหน้ากระดาษเปล่าที่ไม่มีเส้นบรรทัดในแนวนอน โดยใช้สีเส้นต่างๆ
2. ระบุคำสำคัญหลักด้วยตัวอักษรที่ชัดเจน สะดุดตา
3. เชื่อมโยง คำ หรือวลี อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับคำสำคัญหลักจากตรงกลางไปทุกทิศทางทุกทาง
4. เขียนคำ หรือวลี บนเส้นที่แตกออกไป 1 คำหรือวลี ต่อ 1 เส้น ซึ่งแต่ละเส้น ควรเกี่ยวข้องกับเส้นอื่นๆ ด้วย เปรียบเสมือน กิ่งของต้นไม้ที่แตกแขนงออกมา
5. ขยายคำสำคัญอื่นๆ ซึ่งเป็นคำสำคัญรอง ที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้
6. ใช้สี รูปภาพ ลักษณะของเส้น หรือลูกศรที่เชื่อมโยง การเน้นลำดับความคิดที่เป็นระบบ

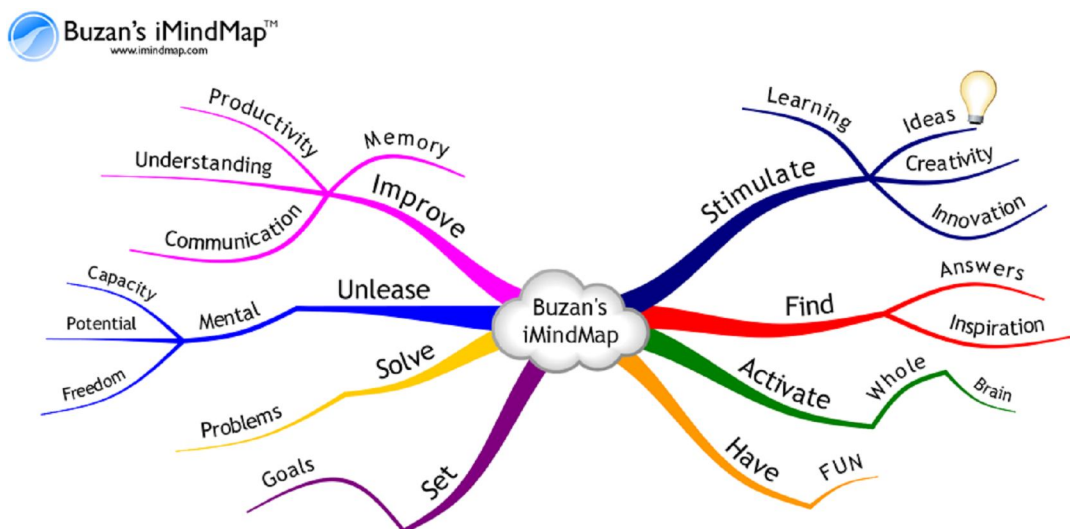
ประโยชน์ของแผนผังทางปัญญา

บุซาน (Busan, 1997 อ้างถึงใน สมาน ถาวรวิรัตน์วณิช, 2541 : 38) ได้เสนอไว้ว่าแผนผังทางปัญญานั้นสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในงานต่างๆ ได้มากมาย ได้แก่

1. การจดบันทึก (Note taking) การบันทึกโดยทั่วไป คนส่วนใหญ่ใช้การจดตามแนวนอนหรือแนวตั้งทางเดียวตามส่วนของภาษานั้นๆ ทำให้ไม่ได้ประโยชน์จากการจดบันทึกอย่างเต็มที่เนื่องจากไม่เห็นถึงจุดสำคัญ และความสัมพันธ์ของเนื้อหาอย่างชัดเจน แต่หากเปลี่ยนรูปแบบแผนผังทางปัญญา จะทำให้ผู้จดบันทึกเห็นถึงจุดสำคัญและความเชื่อมโยงของเนื้อหา มีความเป็นอิสระจนเกิดความเข้าใจในเนื้อหานั้นๆ มากขึ้น
2. การตัดสินใจ (Decision making) ในการตัดสินใจทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยปกติมักจะไม่สามารถเห็นถึงผลดีหรือผลเสียได้ชัดเจน แต่ถ้าใช้แผนผังทางปัญญาประกอบการตัดสินใจจะทำให้เห็นถึงผลดีหรือผลเสีย อันเนื่องมาจากการตัดสินใจได้ชัดเจน ทำให้โอกาสตัดสินใจผิดพลาดมีน้อยลง
3. การเสนอผลงาน (Presentation) การเสนอผลงานบางครั้งทำให้ผู้รับสารไม่เข้าใจ แต่ถ้าใช้แผนผังทางปัญญาในการเสนอผลงาน จะทำให้เห็นภาพรวมที่แสดงชัดเจนมากขึ้นทำให้การเสนอผลงานเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
4. การแก้ปัญหา (Problem solving) การใช้แผนผังทางปัญญาในการแก้ปัญหาจะทำให้ผู้แก้ปัญหามีความรู้ถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาได้ง่ายขึ้น รวมทั้งสามารถสร้างทางเลือกที่หลากหลายและยังลำดับวิธีแก้ปัญหาได้สะดวกขึ้น

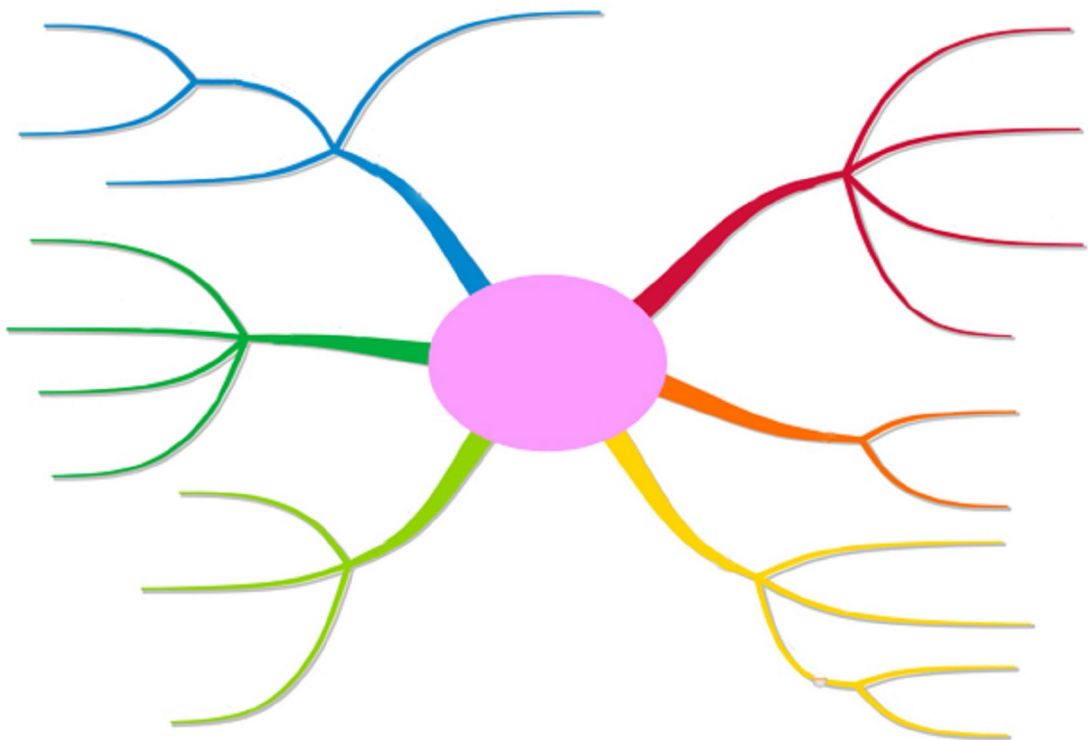
ตัวอย่าง

การสร้างแผนผังทางปัญญา

ใบงานที่ 1
เรื่อง การประเมินความรู้แผนผังทางปัญญา

คำสั่ง จงเขียนแผนผังทางปัญญาในการสรุปผลการเรียนรู้ ในหัวข้อเรื่อง “แผนผังทางปัญญา”

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้ระบบบริหารราชการไทย

ชั้นปีที่ 1

หน่วยที่ 2 เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบบริหารราชการไทย

จำนวน 3 ชั่วโมง

สอนวันที่ เดือน พ.ศ.

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

สามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบบริหารราชการไทย โดยใช้แผนภาพความคิดและกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างหลากหลาย ที่นำไปสู่ความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิด ทฤษฎีที่เป็นสากล กับ ระบบราชการไทยในปัจจุบัน

สาระสำคัญ

การเรียนรู้เกี่ยวกับระบบราชการในด้านต่างๆ คือ ความหมายของการบริหารราชการ การร่วมมือดำเนินงาน ส่วนประกอบของการบริหารราชการ ความสำคัญของการบริหารราชการ ความเกี่ยวพันระหว่างศาสตร์การบริหารราชการกับศาสตร์อื่น และหลักการสำคัญของระบบราชการตามทัศนะของ Max Weber

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

นักศึกษาเข้าใจและเชื่อมโยงความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบบริหารราชการไทยได้

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายของการบริหารราชการ
2. การร่วมมือดำเนินงาน และส่วนประกอบของการบริหารราชการ
3. ความสำคัญของการบริหารราชการ
4. ความเกี่ยวพันระหว่างศาสตร์การบริหารราชการกับศาสตร์อื่น
5. หลักการสำคัญของระบบราชการตามทัศนะของ Max Weber

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมายของการบริหารราชการได้
2. อธิบายการร่วมมือดำเนินงาน และส่วนประกอบของการบริหารราชการได้
3. อธิบายความสำคัญของการบริหารราชการได้
4. อธิบายความเกี่ยวพันระหว่างศาสตร์การบริหารราชการกับศาสตร์อื่นได้
5. อธิบายหลักการสำคัญของระบบราชการตามทัศนะของ Max Weber ได้
6. สร้างแผนผังทางปัญญาสรุปผลการเรียนรู้ได้

กระบวนการเรียนรู้

ขั้นตอนการสอน

ผู้สอนบรรยายความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบบริหารราชการไทย

ขั้นตอนการสร้างแผนผังทางปัญญา

1. ผู้สอนแจกกระดาษ A4 คนละ 1 แผ่น และปากกาสีต่างๆ
2. ให้นักศึกษาวาดรูปวงกลมกลางหน้ากระดาษที่แจกตามแนวนอน แล้วเขียนคำว่า “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบบริหารราชการไทย” ลงในภาพวงกลมที่นักศึกษาวาดไว้
3. ให้นักศึกษาทบทวนการบรรยาย แล้วช่วยกันตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาคำสำคัญ ได้แก่ ความหมายของการบริหารราชการ การร่วมมือดำเนินงาน ส่วนประกอบของการบริหารราชการ ความสำคัญของการบริหารราชการ ความเกี่ยวพันระหว่างศาสตร์การบริหารราชการกับศาสตร์อื่น และหลักการสำคัญของระบบราชการตามทัศนะของ Max Weber
4. นักศึกษาเขียนคำที่ได้ลงรอบๆ คำว่า ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบบริหารราชการไทย แล้วลากโยงเส้นคำต่างๆ ที่เขียน 1 เส้น ต่อ 1 คำหรือ 1 วลี เขียนภาพประกอบอิสระ
5. นักศึกษาเขียนคำอธิบายหรือทำให้เข้าใจยิ่งขึ้น แยกออกจากคำแต่ละคำที่นักศึกษาโยงออกมาอีก 1 เส้น ต่อ 1 คำหรือ 1 วลี ซึ่งนักศึกษาอาจใช้สีที่แตกต่างกัน หรือสัญลักษณ์ตามชอบใจ
6. ตัวแทนนักศึกษา 3-5 คน นำเสนอผลงาน สรุปข้อคิดที่ได้จากการเรียนรู้
7. ให้นักศึกษาอ่านใบความรู้และร่วมกันสรุปความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบบริหารราชการไทย

สื่อการเรียนรู้

1. กระดาษ A4
2. ปากกาสี/ดินสอสีต่างๆ
3. ใบความรู้
4. ใบงาน

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้
2. ตรวจผลงาน
 - การสร้างแผนผังทางปัญญาในการสรุปผลการเรียนรู้

ใบความรู้ที่ 2

เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบบริหารราชการไทย

ความหมายของการบริหารราชการ

การบริหาร (Administration) หมายถึง ความพยายามในการที่จะร่วมมือกันดำเนินงานของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

ราชการ (Public) หมายถึง ข้าราชการหรือกิจการต่างๆ ที่รัฐพึงปฏิบัติทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับราชการพลเรือน และราชการทหารของฝ่ายบริหาร รวมทั้งกิจการต่างๆ ของฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายตุลาการด้วย

ดังนั้น การบริหารราชการ (Public Administration) ก็คือ ความพยายามในการที่จะร่วมมือดำเนินงานของส่วนราชการต่างๆ หรือดำเนินกิจการต่างๆ ที่รัฐต้องปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

“การบริหารราชการ”

พิจารณาในมุมกว้าง การบริหารราชการ หมายถึง กิจกรรมทุกประเภทของรัฐไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมในด้านนิติบัญญัติ บริหาร หรือตุลาการ

หากพิจารณาในมุมแคบ การบริหารราชการ หมายถึง การบริหารงานโดยมีข้าราชการและลูกจ้างของราชการเป็นผู้ปฏิบัติเท่านั้น

โดยนักวิชาการที่พิจารณาการบริหารราชการใน มุมมอง ได้แก่

ฟิลิกซ์ เอ ไนโกร (Felix Nigro) ให้ความเห็นว่า การบริหารราชการเป็นการร่วมมือกันปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ ครอบคลุมถึงการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ มีบทบาทในการกำหนดนโยบายสาธารณะ เกี่ยวข้องกับกลุ่มและปัจเจกชนหลายคน

มาร์แชล ดิมอค (Marshall Dimock) การบริหารราชการ หมายถึง การที่รัฐจะทำ “อะไร” ในขอบเขตเนื้อหาของงานรัฐ และทำ “อย่างไร” ในการดำเนินการของรัฐ เพื่อให้กิจกรรมบรรลุผลสำเร็จ

ส่วนกลุ่มที่พิจารณาการบริหารใน มุมแคบ ได้แก่

ลูเธอร์ กุลลิค (Luther Gulick) การประกอบกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ เป็นบริหารเกี่ยวข้องกับรัฐบาล และเป็นฝ่ายที่จะนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติ

เจมส์ ดับบลิว เฟสเลอร์ (James W. Fesler) เป็นกิจกรรมการนำนโยบายไปปฏิบัติ และการกำหนดนโยบาย มีลักษณะขององค์การแบบราชการ มีขนาดใหญ่และมุ่งเพื่อประโยชน์สาธารณะ

เฮอร์เบิร์ต ไซมอน (Herbert Simon) การดำเนินกิจกรรมของฝ่ายบริหารของรัฐระดับรัฐบาลกลาง รัฐบาลมลรัฐ และรัฐบาลท้องถิ่น ทั้งนี้ไม่รวมศาลและหน่วยงานของฝ่ายนิติบัญญัติ จะเห็นว่า ความเห็นฝ่ายหนึ่งกล่าวถึงการดำเนินงานของรัฐบาลทั้งหมด ส่วนอีกฝ่ายพิจารณาเฉพาะกิจกรรมในการบริหาร การบริหารราชการเป็นเสมือนเครื่องมือของรัฐในอันที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผล

การร่วมมือดำเนินงาน

1. หน่วยงานหรือส่วนราชการ
 - แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในรัฐธรรมนูญ
 - คำแถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภา
 - แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
2. ระเบียบบริหารราชการ (4M)
 - คน (Man)
 - เงิน (Money)
 - วัสดุอุปกรณ์ (Material)
 - วิธีการดำเนินงาน (Method)

การบริหารราชการ มีส่วนประกอบสำคัญคือ

- การจัดโครงสร้างหน่วยงานต่างๆ
- การกำหนดกระบวนการ
- วิธีการในการปฏิบัติ
- การจัดหากำลังคนและกำลังเงินที่จะสนับสนุนให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

มีประสิทธิภาพ

- ภายใต้กรอบของกฎหมายที่กำหนดโดยรัฐและสภาพแวดล้อมทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

ความสำคัญของการบริหารราชการ

1. การนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติ
2. มีส่วนในการกำหนดนโยบาย
3. เป็นกลไกสำคัญในการดำรงไว้และพัฒนาวัฒนธรรมของสังคม

ความเกี่ยวพันระหว่างศาสตร์การบริหารราชการกับศาสตร์อื่น

1. สาขาวิชารัฐศาสตร์ เป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับกำเนิดและลักษณะของรัฐ สถาบันการเมือง การปกครอง ระบบการเมือง กระบวนการทาง ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดและการนำนโยบายไปปฏิบัติ เช่น อิทธิพล อำนาจ ผลประโยชน์ การเจรจาต่อรอง
2. สาขานิติศาสตร์ เป็นวิชาที่ศึกษาการกำหนดกฎเกณฑ์และข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดระเบียบสังคมที่ช่วยให้ประชาชนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข
3. สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ เป็นวิชาที่ว่าด้วยความเป็นไปได้เกี่ยวกับการผลิต ปัจจัยการผลิต วิธีการผลิต เพื่อทำให้เกิดความมั่งคั่งในรัฐ ประชาชนกินดีอยู่ดีและมีฐานะมั่งคั่ง รวมทั้งวิธีการซึ่งช่วยให้เกิดการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ และลดความแตกต่างทางเศรษฐกิจ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์มุ่งแสวงหาทางเลือกที่จะทำการผลิต/ลงทุน เพื่อทำกำไรสูงสุด/ผลได้ที่คุ้มค่า
4. สาขาวิชาจิตวิทยา เน้นศึกษามนุษย์โดยเฉพาะเรื่องความจำ บุคลิกภาพ สติปัญญา
5. สาขาวิชาสังคมวิทยา – มานุษยวิทยา เป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับวิวัฒนาการ/ความเป็นมาของมนุษย์ ชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ที่อยู่รวมกันเป็นสังคม สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ศาสนา ความสัมพันธ์ ทางครอบครัว/เครือญาติ กฎหมาย สถาบันและชุมชนของมนุษย์ ความสัมพันธ์หรือพฤติกรรมระหว่างบุคคลต่อบุคคล
6. ศาสตร์การจัดการ มุ่งอธิบายถึงปัญหาด้านการบริหารและการจัดรูปแบบองค์การ

หลักการสำคัญของระบบราชการตามทัศนะของ Max Weber

1. **สายการบังคับบัญชา (Hierarchy)** มีการกำหนดงาน อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบตามความรู้ความชำนาญเฉพาะอย่าง ของผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนลดหลั่นลงมาจากสายการบังคับบัญชาจากระดับสูงลงมาระดับล่าง
2. **ให้ความสำคัญและสนับสนุนคุณสมบัติของผู้ที่อยู่ในวิชาชีพ (Professional Qualities)** ในการเลือกสรรบุคคลพิจารณาจากความสามารถ คุณวุฒิทางเทคนิค วิชาการ ความชำนาญเฉพาะอย่าง
3. **กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ วิธีการในการปฏิบัติงาน (Rules, Regulations and Procedures)** เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างวินัยและการควบคุม ตลอดจนการสร้างความเป็นธรรมในการปฏิบัติงาน
4. **อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย (Legal Authority)** เป็นอำนาจอันชอบธรรม ซึ่งมีผลได้เฉพาะในตำแหน่งหน้าที่ และในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ภายในระบบราชการเท่านั้น ไม่ใช่เป็นอำนาจส่วนบุคคลที่ติดตัวบุคคลนั้นตลอดไป

5. ค่าตอบแทน ผู้ที่ทำงานอยู่ภายในระบบราชการจะได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินเดือนที่แน่นอน (fixed salary)

6. การบริหารงานบุคคล (Evaluation) ในการปฏิบัติงานจะมีการประเมินผลการปฏิบัติงานที่แน่นอนตามความเป็นจริง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้บังคับบัญชา

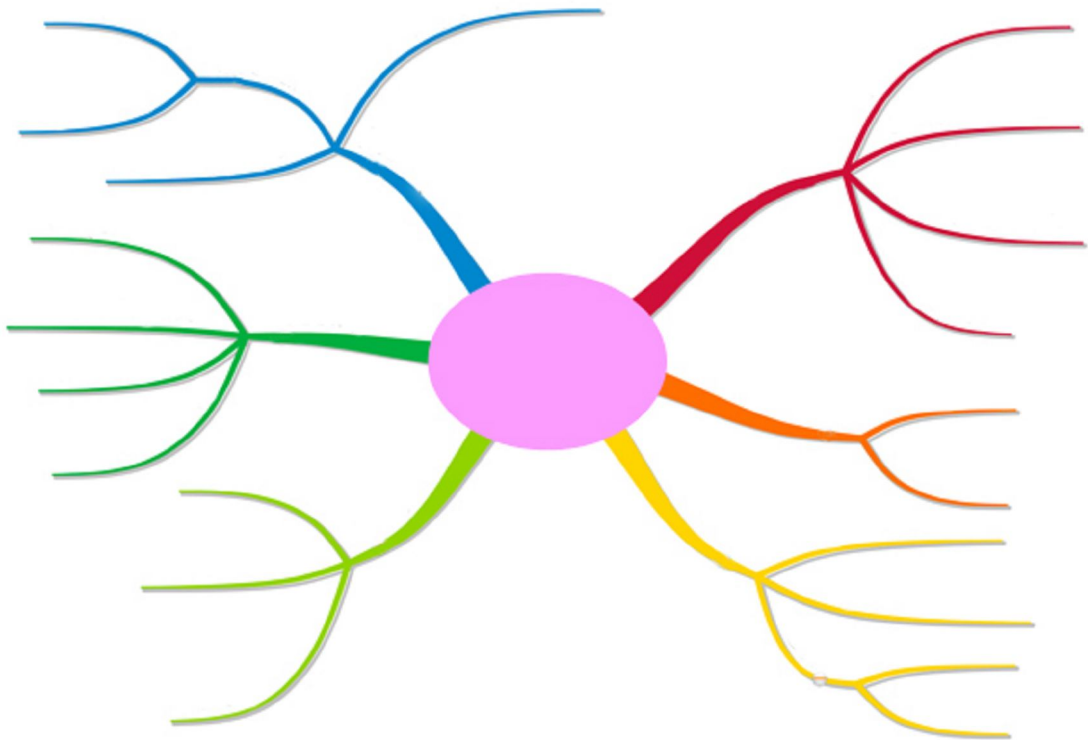
7. ผู้ปฏิบัติงานอยู่ในระบบราชการสามารถยึดอาชีพรับราชการเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงถาวรได้ (Career Aspects)

การปฏิบัติงานตามหลักการของระบบราชการซึ่งเต็มไปด้วยกฎ ระเบียบ สายการบังคับบัญชา ก่อให้เกิดปัญหาความล่าช้า ในการปฏิบัติงาน เพราะเข้มงวดกวดขันยึดมั่นใน โครงสร้างการทำงานตามสายการบังคับบัญชามากไป ไม่มีความยืดหยุ่น เป็นผลทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน และไม่เห็นความสำคัญของเป้าหมายขององค์กร กลับไปให้ความสำคัญกับเป้าหมายส่วนตัวในการปฏิบัติงานมากกว่า

ใบงานที่ 2

เรื่อง การประเมินความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบบริหารราชการไทย

คำสั่ง จงเขียนแผนผังทางปัญญาในการสรุปผลการเรียนรู้
ในหัวข้อเรื่อง “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบบริหารราชการไทย”

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้ระบบบริหารราชการไทย

ชั้นปีที่ 1

หน่วยที่ 3 เรื่องการจัดระเบียบการบริหารราชการไทย

จำนวน 3 ชั่วโมง

สอนวันที่ เดือน พ.ศ.

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

สามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์เรื่องการจัดระเบียบการบริหารราชการไทย โดยใช้แผนภาพความคิดและกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างหลากหลาย ที่นำไปสู่ความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดการจัดระเบียบการบริหารราชการไทย กับ ผลกระทบที่ตามมา

สาระสำคัญ

การเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดระเบียบการบริหารราชการไทย จากแนวคิดในด้านต่างๆ คือ ด้านกฎหมายปกครอง ได้แก่ หลักการรวมอำนาจ หลักการแบ่งอำนาจ หลักการกระจายอำนาจ และด้านการจัดองค์การ ได้แก่ การจัดแบ่งตามวัตถุประสงค์ การจัดแบ่งตามกระบวนการ การจัดแบ่งตามประเภทผู้รับบริการ การจัดแบ่งตามอาณาเขตหรือพื้นที่

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

นักศึกษาเข้าใจและเชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับการจัดระเบียบการบริหารราชการไทย ได้

สาระการเรียนรู้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดระเบียบการบริหารราชการ จากแนวคิดด้านกฎหมายปกครอง
 - หลักการรวมอำนาจ (Centralization)
 - หลักการแบ่งอำนาจ (Deconcentration)
 - หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization)
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดระเบียบการบริหารราชการ จากแนวคิดด้านการจัดองค์การ
 - การจัดแบ่งตามวัตถุประสงค์
 - การจัดแบ่งตามกระบวนการ
 - การจัดแบ่งตามประเภทผู้รับบริการ
 - การจัดแบ่งตามอาณาเขตหรือพื้นที่

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการจัดระเบียบการบริหารราชการได้
2. อธิบายข้อดีข้อเสียเกี่ยวกับการจัดระเบียบการบริหารราชการได้
3. สร้างแผนผังทางปัญญาสรุปผลการเรียนรู้ได้

กระบวนการเรียนรู้

ขั้นตอนการสอน

ผู้สอนบรรยายเกี่ยวกับการจัดระเบียบการบริหารราชการไทย

ขั้นตอนการสร้างแผนผังทางปัญญา

1. ผู้สอนแจกกระดาษ A4 คนละ 1 แผ่น และปากกาสีต่างๆ
2. ให้นักศึกษาวาดรูปวงกลมกลางหน้ากระดาษที่แจกตามแนวนอน แล้วเขียนคำว่า “การจัดระเบียบการบริหารราชการไทย” ลงในภาพวงกลมที่นักศึกษาวาดไว้
3. ให้นักศึกษาทบทวนการบรรยาย แล้วช่วยกันตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาคำสำคัญ ได้แก่ การจัดระเบียบการบริหารราชการไทย จากแนวคิดในด้านต่างๆ คือ ด้านกฎหมาย ปกครอง ได้แก่ หลักการรวมอำนาจ หลักการแบ่งอำนาจ หลักการกระจายอำนาจ และด้านการจัดองค์การ ได้แก่ การจัดแบ่งตามวัตถุประสงค์ การจัดแบ่งตามกระบวนการ การจัดแบ่งตามประเภท ผู้รับบริการ การจัดแบ่งตามอาณาเขตหรือพื้นที่
4. นักศึกษาเขียนคำที่ได้ลงรอบๆ คำว่า การจัดระเบียบการบริหารราชการไทย แล้วลากโยงเส้นคำต่างๆ ที่เขียน 1 เส้น ต่อ 1 คำหรือ 1 วลี เขียนภาพประกอบอิสระ
5. นักศึกษาเขียนคำอธิบายหรือทำให้เข้าใจยิ่งขึ้น แยกออกจากคำแต่ละคำที่นักศึกษาโยงออกมาอีก 1 เส้น ต่อ 1 คำหรือ 1 วลี ซึ่งนักศึกษาอาจใช้สีที่แตกต่างกัน หรือสัญลักษณ์ตามชอบใจ
6. ตัวแทนนักศึกษา 3-5 คน นำเสนอผลงาน สรุปข้อคิดที่ได้จากการเรียนรู้
7. ให้นักศึกษาอ่านใบความรู้และร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับการจัดระเบียบการบริหารราชการไทย

สื่อการเรียนรู้

1. กระดาษ A4
2. ปากกาสี/ดินสอสีต่างๆ
3. ใบความรู้
4. ใบงาน

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้
2. ตรวจผลงาน
 - การสร้างแผนผังทางปัญญาในการสรุปผลการเรียนรู้

ใบความรู้ที่ 3

เรื่อง การจัดระเบียบการบริหารราชการไทย

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดระเบียบการบริหารราชการ

พิจารณาได้ 2 แนวทาง คือ

1. พิจารณาจากกฎหมายปกครอง

- หลักการรวมอำนาจ (Centralization)
- หลักการแบ่งอำนาจ (Deconcentration)
- หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization)

2. พิจารณาจากแนวคิดด้านการจัดองค์การ

- การจัดแบ่งตามวัตถุประสงค์
- การจัดแบ่งตามกระบวนการ
- การจัดแบ่งตามประเภทผู้รับบริการ
- การจัดแบ่งตามอาณาเขตหรือพื้นที่

1. พิจารณาจากกฎหมายปกครอง

หลักการรวมอำนาจ (Centralization)

เป็นหลักที่รวมอำนาจในการบริหารราชการไว้ที่ส่วนกลาง อันได้แก่ กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ
ข้อดี

- 1) ทำให้การบริหารประเทศมีเอกภาพ
- 2) ง่ายต่อการรักษาความมั่นคง และความสงบเรียบร้อยภายใน
- 3) มีความเป็นระเบียบแบบแผน สามารถจัดวางระบบ วางระเบียบหรือปรับปรุงระบบบริหารได้ง่าย
- 4) อำนาจประโยชน์แก่ประชาชนในทุกพื้นที่อย่างเสมอภาคกันโดยไม่มีอคติ
- 5) สามารถระดมทรัพยากร กำลังคน เครื่องมือ เครื่องใช้จากพื้นที่ต่างๆ ได้โดยง่าย
- 6) ทำให้เกิดการประหยัด เพราะสามารถใช้ทรัพยากรร่วมกัน หรือสับเปลี่ยนกันได้

ข้อเสีย

- 1) การบริหารงานเป็นไปอย่างล่าช้า ไม่ทันต่อความต้องการของผู้รับบริการ
- 2) ส่วนกลางต้องรับภาระทุกเรื่อง จนไม่สามารถบริหารในระดับนโยบายได้ดีเท่าที่ควร

หลักการแบ่งอำนาจ (Deconcentration)

เป็นการแบ่งหรือมอบอำนาจในการบริหารราชการบางอย่าง จากส่วนกลางไปให้หน่วยราชการในส่วนภูมิภาคมีอำนาจบังคับบัญชาได้ในระดับหนึ่ง โดยอยู่ภายใต้กรอบที่รัฐบาลกลางกำหนด

ข้อดี

- 1) สามารถให้บริการประชาชนในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว
- 2) การให้บริการทุกเรื่องจะเป็นไป โดยความเสมอภาคกัน

ข้อเสีย

- 1) สภาพปัญหาของแต่ละท้องถิ่น แตกต่างกันไป จึงไม่สามารถให้บริการที่ตรงกับความต้องการของประชาชนได้

หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization)

รัฐกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปดำเนินการเองโดยตรง โดยมีความเป็นอิสระ ภายใต้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งถือเป็นการลดอำนาจของส่วนกลางหรือเพิ่มอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่น

ข้อดี

- 1) ช่วยแบ่งเบาภาระงานของส่วนกลาง
- 2) มีความคล่องตัวในการตอบสนองความต้องการของประชาชน
- 3) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในกระบวนการทางการเมืองระดับท้องถิ่น

ข้อเสีย

- 1) มีการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างกลุ่มต่างๆ จนทำให้เกิดความขัดแย้งกันในท้องถิ่น
- 2) เกิดความสิ้นเปลือง เพราะต้องจ้างเจ้าหน้าที่และซื้อเครื่องมือของแต่ละท้องถิ่น
- 3) แต่ละท้องถิ่นเป็นเอกเทศ ทำให้ระดับความเจริญของแต่ละท้องถิ่นไม่เท่าเทียมกัน

การจัดระเบียบบริหารราชการ ไม่จำเป็นต้องจัดให้มีทั้ง 3 หลัก แต่หลักการรวมอำนาจและหลักการกระจายอำนาจนั้น ทุกประเทศจัดให้มีควบคู่กันไป ส่วนหลักการแบ่งอำนาจจะจัดให้มีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความจำเป็นและความเหมาะสมของแต่ละประเทศไป ซึ่งในปัจจุบันหลักการนี้ใช้กันน้อยมาก

2. พิจารณาจากแนวคิดด้านการจัดองค์การ

การจัดแบ่งตามวัตถุประสงค์

เป็นการจัดแบ่งส่วนงานตามหน้าที่หรือเป้าหมายของ กิจกรรม เป็นวิธีที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างหน่วยงานน้อยที่สุด และเอื้ออำนวยต่อการประสานงานระหว่างหน่วยงานมากที่สุด

การจัดแบ่งตามกระบวนการ

เป็นการแบ่งตามลักษณะการทำงานหรือลักษณะการประกอบกิจกรรม

ข้อดี

- 1) ช่วยแบ่งงานตามความชำนาญเฉพาะด้าน และสามารถให้ทรัพยากรบุคคลให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- 2) การแยกตามลักษณะงาน ช่วยลดความซ้ำซ้อน ของการจัดหน่วยงาน
- 3) เกิดความเป็นรูปแบบเดียวกัน ง่ายต่อการกำหนดแผนงานและการควบคุมการปฏิบัติงาน
- 4) เอื้ออำนวยต่อการวิเคราะห์และคำนวณค่าใช้จ่าย

ข้อเสีย

- 1) เน้นความสำคัญของวิธีการ (Means) มากกว่าเป้าหมายสูงสุดท้าย (Ends) เพราะเป้าหมายของรัฐบาลนั้นคือการให้บริการแก่ประชาชน เน้นความสำคัญของผู้เชี่ยวชาญซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความแก่งแย่งแข่งขันและขัดแย้งกันเอง และยังเป็นการลดความสำคัญผู้ชำนาญทั่วไป

การจัดแบ่งตามประเภทผู้รับบริการ

เป็นการจัดหน่วยงานตามกลุ่มผู้มาติดต่อหรือมารับบริการ เช่น โรงพยาบาลเด็ก โรงพยาบาลโรคปอด โรงพยาบาลประสาท โรงพยาบาลสงฆ์ เป็นต้น

ข้อดี

- 1) เป็นประโยชน์แก่ผู้รับบริการ เพราะความต้องการส่วนใหญ่ได้รับการสนองตอบจากหน่วยงานเพียงหน่วยงานเดียว

ข้อเสีย

- 1) ทำให้เกิดหน่วยงานที่ซ้ำซ้อน และเป็นการยุ่งยากแก่รัฐที่จะแยกตอบสนองความต้องการเฉพาะกลุ่มคนแต่ละกลุ่ม แต่ละหน่วยงานจะมีหน้าที่ความรับผิดชอบหลากหลายอยู่ในหน่วยงานเดียวซึ่งจะเป็นการขัดกับหลักการแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะด้าน

การจัดแบ่งตามอาณาเขตหรือพื้นที่

การจัดตั้งหน่วยงานโดยถือตามเขตภูมิศาสตร์ วิธีนี้เป็นวิธีที่เหมาะสมเมื่อมีข้อจำกัดด้านระยะทาง การจัดแบ่งหน่วยงาน มีข้อควรคำนึงต่อไปนี้

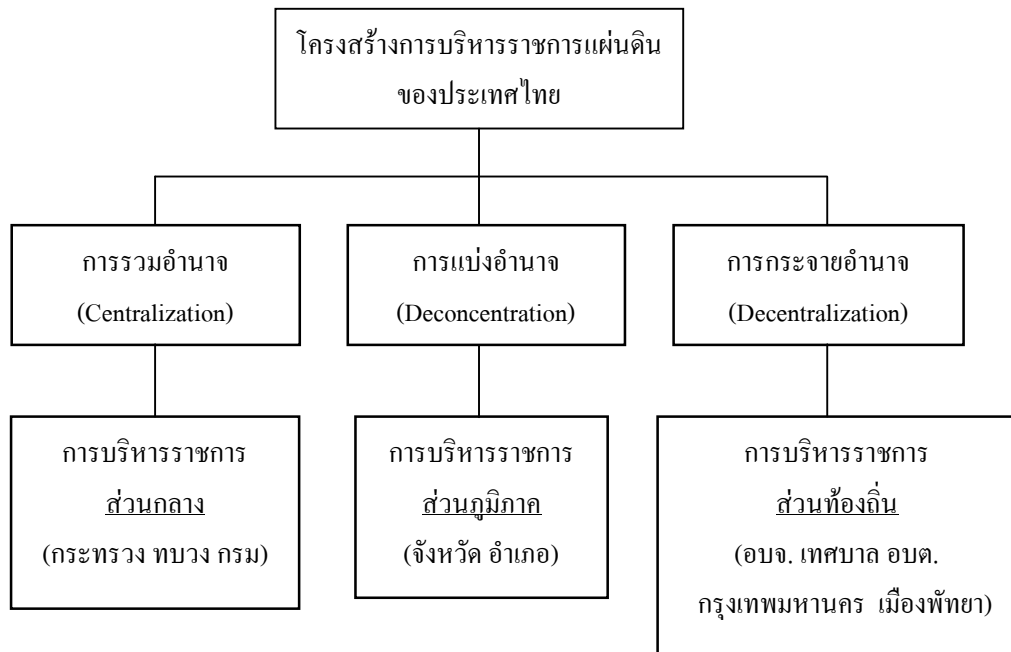
1) ความแตกต่างของความมุ่งหมายและหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงาน รวมทั้งความแตกต่างของลักษณะปัญหาในแต่ละหน่วยงาน การแยกตามลักษณะงาน ช่วยลดความซ้ำซ้อนของการจัดหน่วยงาน

2) ต้องพิจารณาหลักความมีบูรณภาพ เอื้ออำนวยการวิเคราะห์และคำนวณค่าใช้จ่าย

3) การกำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละส่วนงานอย่างชัดเจน

4) การพิจารณาปริมาณงาน

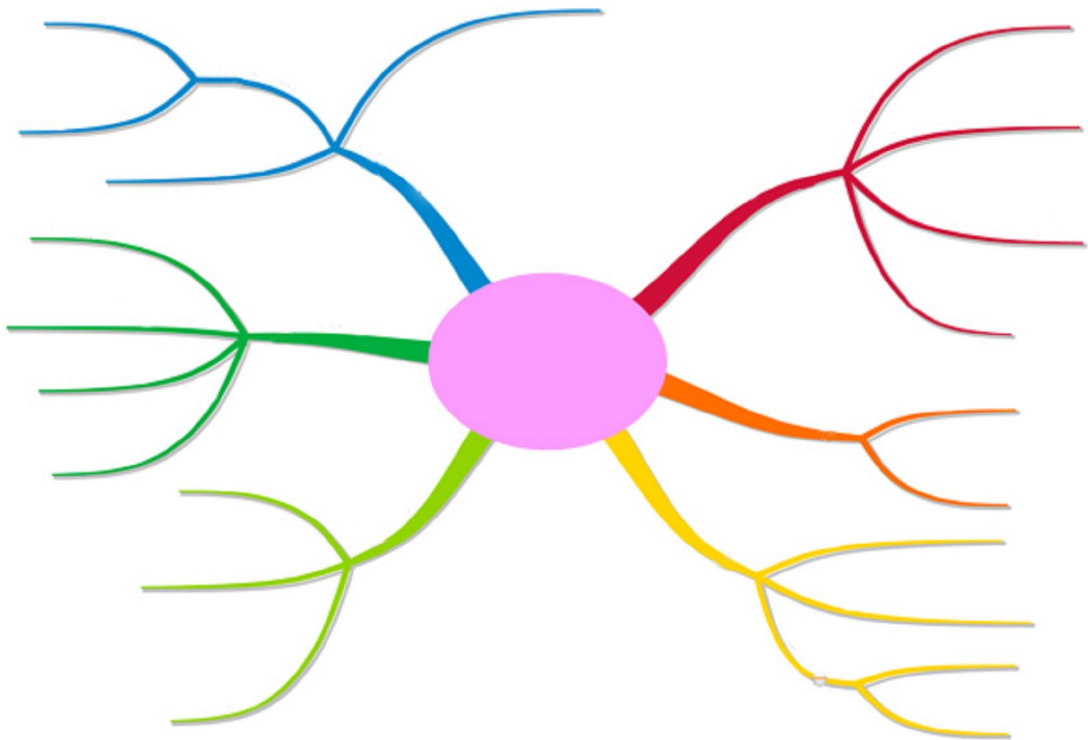
5) ความมีเอกภาพในการบังคับบัญชา

ใบงานที่ 3

เรื่อง การประเมินความรู้การจัดระเบียบการบริหารราชการไทย

คำสั่ง จงเขียนแผนผังทางปัญญาในการสรุปผลการเรียนรู้
ในหัวข้อเรื่อง “การจัดระเบียบการบริหารราชการไทย”

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้ระบบบริหารราชการไทย

ชั้นปีที่ 1

หน่วยที่ 4 เรื่องวิวัฒนาการของการบริหารราชการไทย

จำนวน 3 ชั่วโมง

สอนวันที่ เดือน พ.ศ.

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

สามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์เรื่องวิวัฒนาการของการบริหารราชการไทยโดยใช้แผนภาพความคิดและกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างหลากหลาย ที่นำไปสู่ความเชื่อมโยงระหว่างการบริหารราชการไทย กับ วิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง

สาระสำคัญ

การเรียนรู้เกี่ยวกับวิวัฒนาการของการบริหารราชการไทย ในสมัยต่างๆ คือ สมัยกรุงสุโขทัย สมัยกรุงศรีอยุธยา และสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

นักศึกษาเข้าใจและเชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับวิวัฒนาการของการบริหารราชการไทยในสมัยต่างๆ ได้

สาระการเรียนรู้

1. วิวัฒนาการของการบริหารราชการไทยสมัยกรุงสุโขทัย
2. วิวัฒนาการของการบริหารราชการไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา
3. วิวัฒนาการของการบริหารราชการไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายวิวัฒนาการของการบริหารราชการไทยสมัยกรุงสุโขทัยได้
2. อธิบายวิวัฒนาการของการบริหารราชการไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาได้
3. อธิบายวิวัฒนาการของการบริหารราชการไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ได้
4. สร้างแผนผังทางปัญญาสรุปผลการเรียนรู้ได้

กระบวนการเรียนรู้

ขั้นตอนการสอน

ผู้สอนบรรยายเกี่ยวกับวิวัฒนาการของการบริหารราชการไทย

ขั้นตอนการสร้างแผนผังทางปัญญา

1. ผู้สอนแจกกระดาษ A4 คนละ 1 แผ่น และปากกาสีต่างๆ
2. ให้นักศึกษาวาดรูปวงกลมกลางหน้ากระดาษที่แจกตามแนวนอน แล้วเขียนคำว่า “วิวัฒนาการของการบริหารราชการไทย” ลงในภาพวงกลมที่นักศึกษาวาดไว้
3. ให้นักศึกษาทบทวนการบรรยาย แล้วช่วยกันตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาคำสำคัญ ได้แก่ วิวัฒนาการของการบริหารราชการไทยสมัยกรุงสุโขทัย สมัยกรุงศรีอยุธยา และสมัยกรุงรัตนโกสินทร์
4. นักศึกษาเขียนคำที่ได้ลงรอบๆ คำว่า วิวัฒนาการของการบริหารราชการไทย แล้วลากโยงเส้นคำต่างๆ ที่เขียน 1 เส้น ต่อ 1 คำหรือ 1 วลี เขียนภาพประกอบอิสระ
5. นักศึกษาเขียนคำอธิบายหรือทำให้เข้าใจยิ่งขึ้น แยกออกจากคำแต่ละคำที่นักศึกษาโยงออกมาอีก 1 เส้น ต่อ 1 คำหรือ 1 วลี ซึ่งนักศึกษาอาจใช้สีที่แตกต่างกัน หรือสัญลักษณ์ตามชอบใจ
6. ตัวแทนนักศึกษา 3-5 คน นำเสนอผลงาน สรุปข้อคิดที่ได้จากการเรียนรู้
7. ให้นักศึกษาอ่านใบความรู้และร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับวิวัฒนาการของการบริหารราชการไทย

สื่อการเรียนรู้

1. กระดาษ A4
2. ปากกาสี/ดินสอสีต่างๆ
3. ใบความรู้
4. ใบงาน

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้
2. ตรวจผลงาน
 - การสร้างแผนผังทางปัญญาในการสรุปผลการเรียนรู้

ใบความรู้ที่ 4

เรื่อง วิวัฒนาการของการบริหารราชการไทย

1. สมัยกรุงสุโขทัย (พ.ศ. 1762 - พ.ศ. 1893)

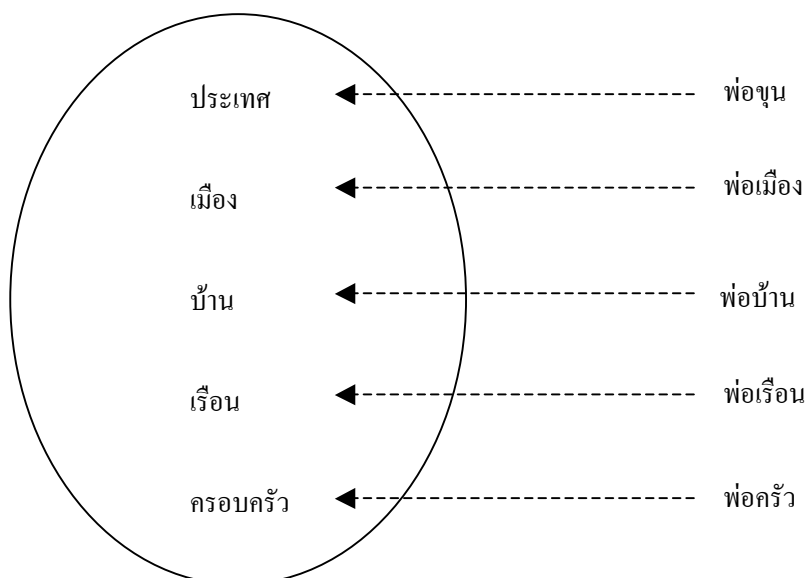
การบริหารราชการในสมัยกรุงสุโขทัยมีลักษณะเป็นการบริหารแบบบิดากับบุตร หรือแบบครอบครั้ว (Paternalism) การบริหารแบบบิดากับบุตรเป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นผู้บริหารสูงสุดของประเทศที่เปรียบเสมือนบิดากับประชาชน อยู่ภายใต้การปกครองที่เปรียบเสมือนบุตร (Father and Children Relationships) นั้น เป็นที่ยอมรับกันว่า พระมหากษัตริย์ในฐานะบิดาทรงมีพระราชอำนาจเด็ดขาด สามารถที่จะสั่งสอนหรือลงโทษประชาชนอันญาติได้

จัดระเบียบบริหารราชการในสมัยกรุงสุโขทัย

แบ่งเขตการบริหารออกเป็น 3 ส่วน

1. ราชธานี คือ เขตที่ตั้งนครหลวงอันได้แก่กรุงสุโขทัย มีตัวเมืองชั้นในรายรอบเป็นปริมณฑลเรียกว่า “เมืองลูกหลวง” ซึ่งเป็นเมืองหน้าด่านล้อมรอบราชธานีไว้ทั้ง 4 ด้าน
2. เมืองพระยามหานคร คือ เมืองใหญ่ๆ นอกราชธานีออกไปเรียกว่า “เมืองพระยามหานคร” เป็นหัวเมืองชั้นนอก
3. ประเทศราช เมืองในอาณาจักรที่แบ่งออกเป็นราชธานีและเมืองพระยามหานครดังกล่าว จะมีคนไทยเป็นพ่อเมืองทั้งสิ้น

แผนภูมิแสดงการบริหารและผู้บริหารระดับต่างๆ ในสมัยกรุงสุโขทัย

2. สมัยกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. 1893 - พ.ศ. 2310)

สมัยกรุงศรีอยุธยาเปลี่ยนแปลงการบริหารประเทศตามแบบขอม คือ แบบทิวสมมติหรือเทวสิทธิ์ (Divine Rights) ลักษณะสำคัญของการบริหารประเทศตามแบบทิวสมมติหรือเทวสิทธิ์นี้มีข้อสังเกตอยู่ 3 ประการ คือ (1) รัฐเกิดขึ้นโดยพระเจ้าบงการ (2) พระเจ้าทรงเป็นผู้แต่งตั้งผู้ปกครองรัฐ และ (3) ผู้ปกครองรัฐมีพันธะความรับผิดชอบต่อพระผู้เป็นเจ้าแต่เพียงผู้เดียว การบริหารแบบเทวสิทธิ์นี้ ยึดถือคติการบริหารมาจากขอมและฮินดู แบ่งแยกผู้ปกครองกับผู้อยู่ใต้ปกครองออกจากกัน พระมหากษัตริย์ถูกยกย่องเป็นเสมือนสมมติเทพ ทำให้ชนชั้นปกครองกลายเป็นชนชั้นหนึ่งต่างหากมีอภิสิทธิ์เสมือนเทพเจ้าตามคติของฮินดู ประชาชนกลายเป็นผู้ได้อำนาจและถูกปกครองอย่างแท้จริง

ส่วนการจัดแบ่งเขตในการบริหารเมื่อแรกตั้งกรุงศรีอยุธยานั้น ได้เอาแบบอย่างของสุโขทัยมาเป็นหลัก โดยแบ่งเป็นเขตราชธานี เขตเมืองพระยามหานคร เขตประเทศราช ต่อมาในรัชสมัยของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ทรงปรับปรุงรูปแบบการบริหารขึ้นใหม่ โดยแยกการบริหารราชการออกเป็นฝ่ายทหารและ ฝ่ายพลเรือน (จุลศตมภ์ คือ เวียง วัง คลัง นา) รับผิดชอบงานของกรมเวียงหรือเมือง กรมวัง กรมคลัง และกรมนา มีสมุหนายกเป็นอัครเสนาบดี ฝ่ายทหารให้รับผิดชอบงานของกรมช้าง กรมม้า และกรมทหารราบ มีสมุหพระกลาโหมเป็นอัครเสนาบดี

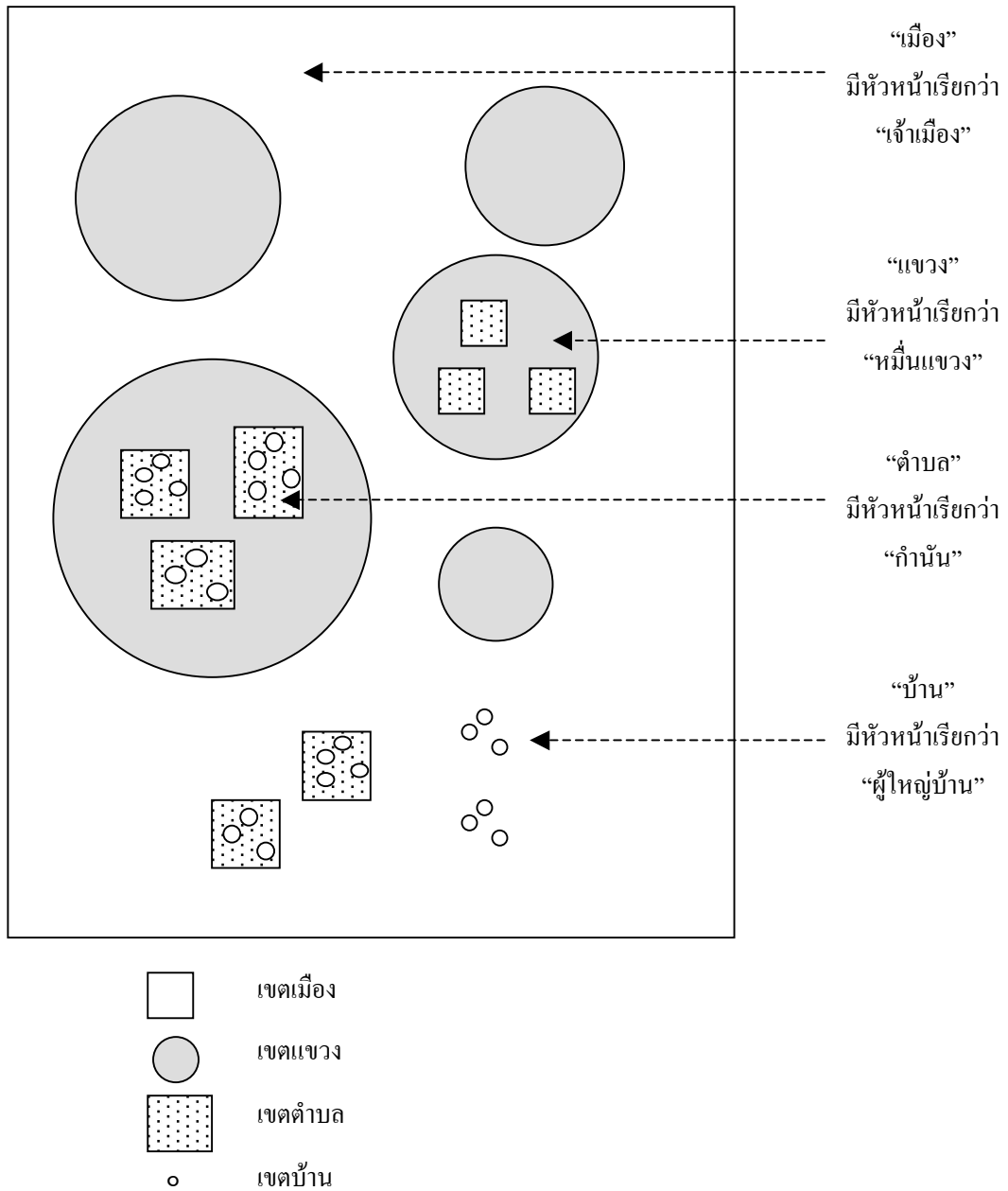
เวียง เรียกว่า นครบาล มีหน้าที่ราชการปกครองท้องที่ และดูแลทุกข์สุขของราษฎรพลเมือง

วัง เรียกว่า ขรรษนิกรณ มีหน้าที่ว่าราชการศาลหลวง และว่าราชการอรรถคดีในพระราชสำนัก

คลัง เรียกว่า โกษาธิบดี มีหน้าที่ราชการจัดการพระราชทรัพย์ เก็บส่วยสาอากรซึ่งเป็นผลประโยชน์แผ่นดิน

นา เรียกว่า เกษตราธิบดี มีหน้าที่ปฏิบัติราชการเกี่ยวกับ เรื่องนาและสวน การเพาะปลูกพืชพันธุ์ธัญญาหาร

แผนภูมิแสดงการแบ่งเขตการบริหารและหัวหน้าในแต่ละเขตในสมัยกรุงศรีอยุธยา

3. สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2325 - พ.ศ. 2475)

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น รูปแบบการบริหารประเทศมิได้เปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบการบริหารในสมัยกรุงศรีอยุธยามากนัก トラบจนรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 5 ได้ทำการการปฏิรูประบบราชการครั้งสำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์ของชาติไทย จนสามารถนำประเทศไทยให้รอดพ้นจากการถูกยึดครองจากประเทศมหาอำนาจตะวันตกและนำความรุ่งเรืองนานัปการมาสู่ประเทศชาติและปวงชนชาวไทย

สำหรับปัญหาอันเป็นมูลเหตุในการปฏิรูประบบราชการ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 อาจสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาการคุกคามความมั่นคง อธิปไตย และบูรณภาพแห่งดินแดนจากจักรวรรดินิยมตะวันตก
2. ปัญหาความล่าช้าของระบบราชการ
3. ปัญหาการจัดเก็บภาษีอากรและการคลัง
4. ปัญหาความล้าสมัยของระบบกฎหมายและการศาล
5. ปัญหาการขาดประสิทธิภาพของระบบทหารแบบเดิม
6. ปัญหาการควบคุมกำลังคนในระบบไพร่
7. ปัญหาการมีทาส
8. ปัญหาด้านการศึกษาและการพัฒนาคน

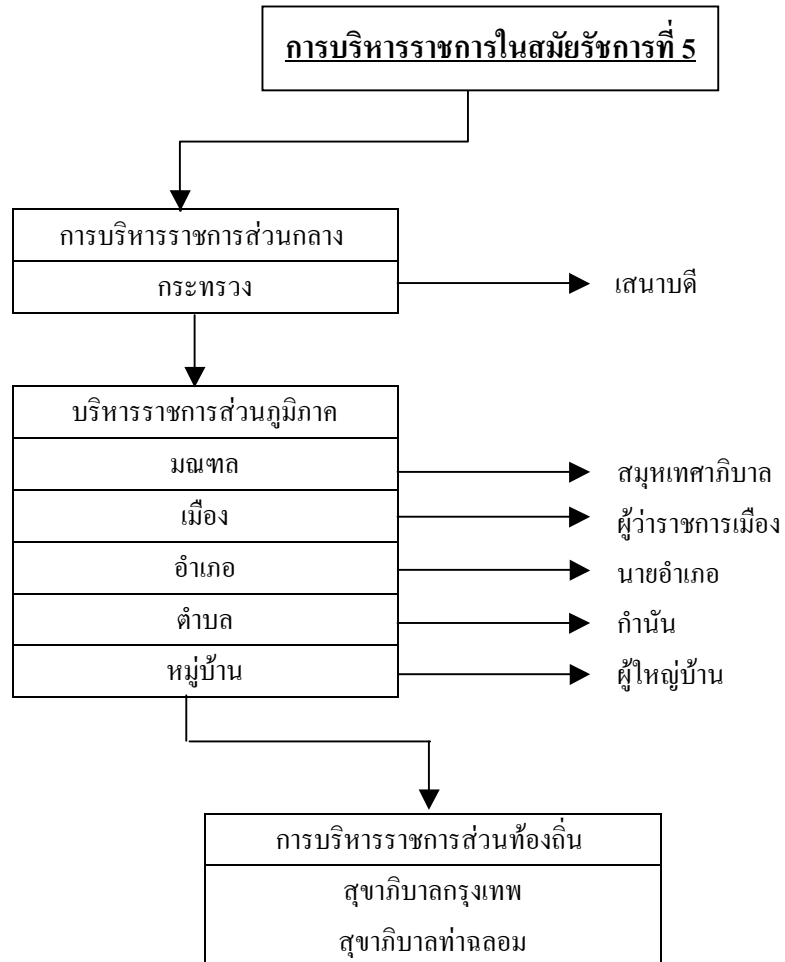
จัดระเบียบบริหารราชการในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

3.1 บริหารราชการส่วนกลาง ได้จัดแบ่งหน่วยงานราชการตามลักษณะเฉพาะของงาน (Specialization) เพื่อให้การบริหารงานดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งออกเป็น 12 กรม ต่อมาได้ยกฐานะขึ้นเป็น 12 กระทรวง แต่ต่อมาได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเสียใหม่ โดยเปลี่ยนชื่อกระทรวงและยุบรวมกระทรวงให้เหลือ 10 กระทรวง

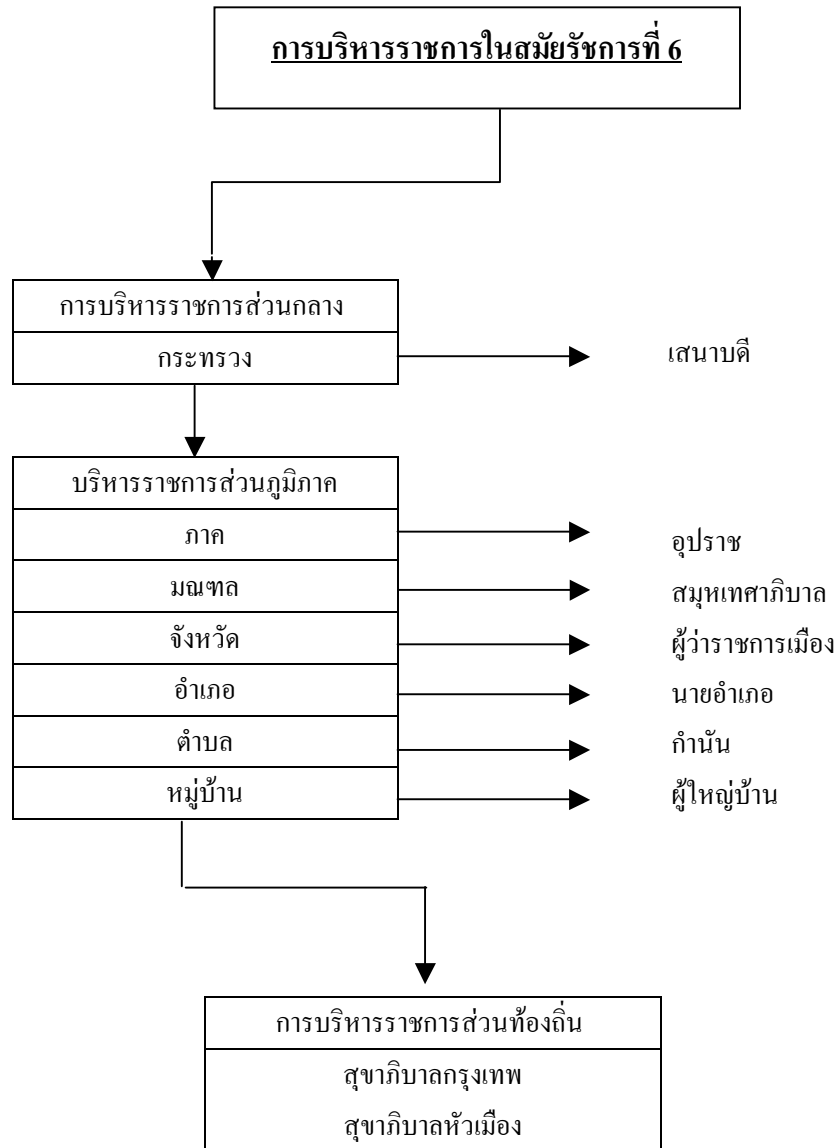
3.2 การบริหารราชการส่วนภูมิภาค ได้แบ่งเขตการบริหารราชการในส่วนภูมิภาคออกเป็นมณฑลเทศาภิบาล ในแต่ละมณฑลก็แบ่งออกเป็นเมืองต่างๆ มีผู้ว่าราชการเมือง เป็นหัวหน้ารับผิดชอบในการบริหารงาน

3.3 การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีการบริหารส่วนท้องถิ่นขึ้นในรูปแบบของสุขาภิบาล อันได้แก่ สุขาภิบาลกรุงเทพฯ และสุขาภิบาลหัวเมือง สำหรับสุขาภิบาลหัวเมืองแห่งแรก ก็คือ สุขาภิบาลท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร

แผนภูมิการบริหารราชการสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (รัชการที่ 5)

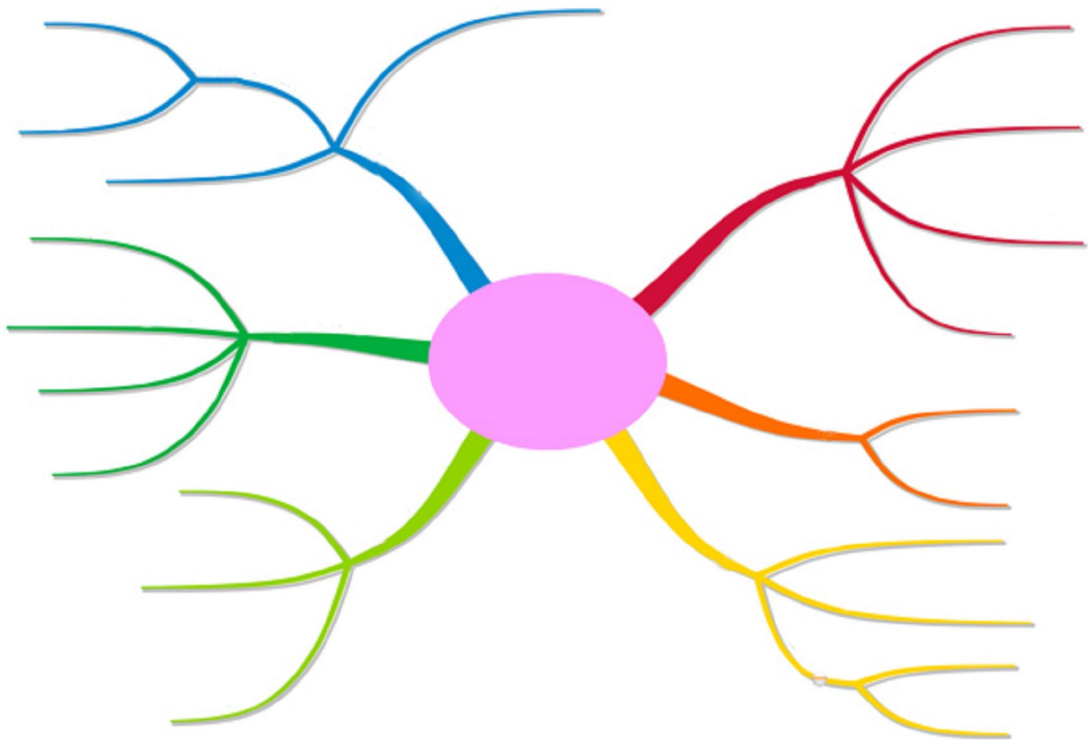
แผนภูมิการบริหารราชการสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (รัชการที่ 6)

ใบงานที่ 4

เรื่อง การประเมินความรู้วิวัฒนาการของการบริหารราชการไทย

คำสั่ง จงเขียนแผนผังทางปัญญาในการสรุปผลการเรียนรู้
ในหัวข้อเรื่อง “วิวัฒนาการของการบริหารราชการไทย”

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

กลุ่มสาระการเรียนรู้ระบบบริหารราชการไทย

ชั้นปีที่ 1

หน่วยที่ 5 เรื่องปัญหาของระบบราชการไทย

จำนวน 3 ชั่วโมง

สอนวันที่ เดือน พ.ศ.

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

สามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์เรื่องปัญหาของระบบราชการไทย โดยใช้แผนภาพความคิดและกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างหลากหลาย ที่นำไปสู่ความเชื่อมโยงระหว่างปัญหาของระบบราชการไทย และแนวทางแก้ไขปัญหา

สาระสำคัญ

การเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาของระบบราชการไทย และแนวทางแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านเป้าหมายและนโยบาย ด้านโครงสร้าง ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านกฎ ระเบียบ วิธีปฏิบัติ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

นักศึกษาเข้าใจและเชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับปัญหาของระบบราชการไทย และแนวทางแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ ได้

สาระการเรียนรู้

1. ปัญหาของระบบราชการไทยด้านเป้าหมายและนโยบาย
2. ปัญหาของระบบราชการไทยด้านโครงสร้าง
3. ปัญหาของระบบราชการไทยด้านการบริหารงานบุคคล
4. ปัญหาของระบบราชการไทยด้านกฎ ระเบียบ วิธีปฏิบัติ
5. แนวทางแก้ไขปัญหาของระบบราชการไทยในด้านต่างๆ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายปัญหาของระบบราชการไทยในด้านต่างๆ ได้
2. อธิบายแนวทางแก้ไขปัญหาของระบบราชการไทยในด้านต่างๆ ได้
3. สร้างแผนผังทางปัญญาสรุปผลการเรียนรู้ได้

กระบวนการเรียนรู้

ขั้นตอนการสอน

ผู้สอนบรรยายเกี่ยวกับปัญหาของระบบราชการไทยและแนวทางแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ

ขั้นตอนการสร้างแผนผังทางปัญญา

1. ผู้สอนแจกกระดาษ A4 คนละ 1 แผ่น และปากกาสีต่างๆ
2. ให้นักศึกษาวาดรูปวงกลมกลางหน้ากระดาษที่แจกตามแนวนอน แล้วเขียนคำว่า “ปัญหาของระบบราชการไทย” ลงในภาพวงกลมที่นักศึกษาวาดไว้
3. ให้นักศึกษาทบทวนการบรรยาย แล้วช่วยกันตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาคำสำคัญ ได้แก่ ปัญหาด้านเป้าหมายและนโยบาย ปัญหาด้านโครงสร้าง ปัญหาด้านการบริหารงานบุคคล และปัญหาด้านกฎระเบียบ วิธีปฏิบัติ
4. นักศึกษาเขียนคำที่ได้ลงรอบๆ คำว่า ปัญหาของระบบราชการไทย แล้วลากโยงเส้นคำต่างๆ ที่เขียน 1 เส้น ต่อ 1 คำหรือ 1 วลี เขียนภาพประกอบอิสระ
5. นักศึกษาเขียนคำอธิบายหรือทำให้เข้าใจยิ่งขึ้น แยกออกจากคำแต่ละคำที่นักศึกษาโยงออกมาอีก 1 เส้น ต่อ 1 คำหรือ 1 วลี ซึ่งนักศึกษาอาจใช้สีที่แตกต่างกัน หรือสัญลักษณ์ตามชอบใจ
6. ตัวแทนนักศึกษา 3-5 คน นำเสนอผลงาน สรุปข้อคิดที่ได้จากการเรียนรู้
7. ให้นักศึกษาอ่านใบความรู้และร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับปัญหาของระบบราชการไทย

สื่อการเรียนรู้

1. กระดาษ A4
2. ปากกาสี/ดินสอสีต่างๆ
3. ใบความรู้
4. ใบงาน

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้
2. ตรวจผลงาน
 - การสร้างแผนผังทางปัญญาในการสรุปผลการเรียนรู้

ใบความรู้ที่ 5
เรื่อง ปัญหาของระบบราชการไทย

1. ด้านเป้าหมายและนโยบาย

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
1. ปัญหารัฐบาลไม่สามารถกำหนดเป้าหมายและนโยบายการบริหารประเทศที่เหมาะสมและเด่นชัดได้	1. จะต้องสร้างระบบพรรคการเมืองที่เข้มแข็งขึ้นมา
2. ปัญหาการบริหารราชการไทยมักเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเป็นส่วนใหญ่	2. ควรส่งเสริมการควบคุมการบริหารราชการที่นอกเหนือจากการควบคุมโดยฝ่ายบริหาร
3. ปัญหาการวางแผนระบบบริหารงานที่ขาดระบบไม่ครบวงจร	3. เน้นให้ส่วนราชการต่างๆ จัดทำแผนการบริหารงานของส่วนราชการนั้นๆ
4. ปัญหาการขาดหน่วยงานกลางถาวรทำหน้าที่เสนอแนะ เพื่อปรับปรุงการบริหารราชการ	4. ควรมีหน่วยงานกลางระดับชาติที่รับผิดชอบในเรื่องการบริหารราชการอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านโครงสร้าง

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
1. ปัญหาการรวมอำนาจการตัดสินใจไว้ในส่วนกลางมาก	1. ควรมีการพิจารณาปรับแนวคิดการบริหารประเทศใหม่ไปสู่การกระจายอำนาจมากยิ่งขึ้น
2. ปัญหาการจัดโครงสร้างการบริหารราชการไทยปัจจุบันยังไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง	2. ควรมีการกำหนดเป็นหลักการที่ชัดเจนว่า ให้มีการรวมอำนาจการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายไว้ในส่วนกลาง
3. ปัญหาความซ้ำซ้อนอันเนื่องมาจากการขยายงาน	3. ควรมีการพิจารณาทบทวนอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม ที่มีอยู่ทั้งหมด
4. ปัญหาการขยายตัวของระบบราชการไทย	4. ควรนำเอาระบบงบประมาณแบบแสดงแผนงานมาใช้อย่างจริงจัง
5. ปัญหาการวางแผน การจัดทำงบประมาณ และการจัดสรรกำลังคนยังไม่ประสานสอดคล้องกัน	5. ควรกำหนดให้มีกลไกในการประสานงานระหว่างสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานงบประมาณและสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
6. ปัญหาการขาดเอกภาพในการบริหารงานในระดับจังหวัด	6. ส่งเสริมให้จังหวัดและอำเภอเป็นศูนย์กลางบริหารราชการส่วนภูมิภาคอย่างแท้จริง

3. ด้านการบริหารงานบุคคล

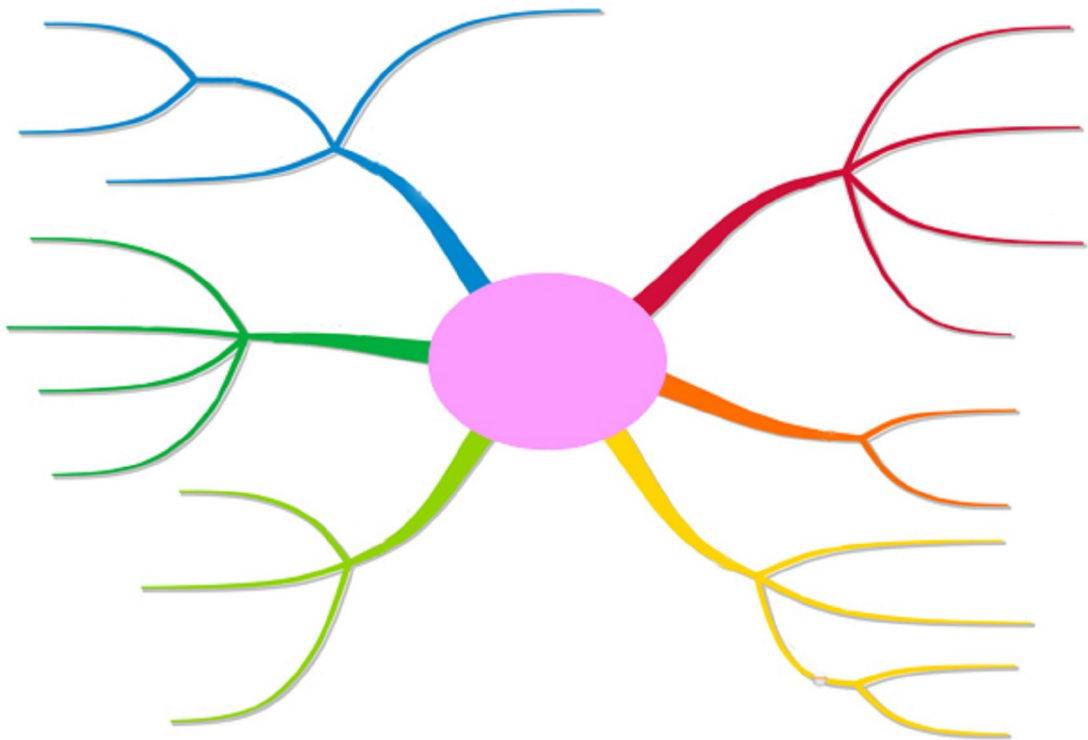
ปัญหา	แนวทางแก้ไข
1. ปัญหาการขาดเอกภาพในการบริหารงานบุคคลของรัฐ	1. แก้ไขปัญหาการขาดเอกภาพในการบริหารงานบุคคลของรัฐ
2. ปัญหาจำนวนกำลังคนของรัฐ	2. ควรมีการดำเนินการให้ทุกส่วนราชการมีการวางแผนกำลังคนอย่างเป็นระบบ
3. ปัญหาระบบการแต่งตั้งข้าราชการพลเรือน	3. ปรับปรุงระบบการแต่งตั้งข้าราชการพลเรือน
4. ปัญหาการโอนย้ายถ่ายเทกำลังคนและการปลดถ่ายกำลังคน	4. ปรับปรุงแก้ไขกฎ ระเบียบที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการโอนย้าย ถ่ายเทกำลังคน และการปลดถ่ายกำลังคนก่อนเกษียณอายุ
5. ปัญหาด้านพฤติกรรมการบริหารราชการ	5. ปรับทัศนคติและค่านิยมของข้าราชการให้มุ่งรับใช้และให้บริการแก่ประชาชน

4. ด้านกฎ ระเบียบ วิธีปฏิบัติ

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
1. ส่วนราชการนิยมที่จะออกกฎ ระเบียบ แบบแผน ขั้นตอน และวิธีการปฏิบัติที่ยุ่งยากซ้ำซ้อนมากกว่าคำนึงถึงผลงาน	1. ระบุจุดมุ่งหมายของกฎระเบียบให้ชัดเจน
2. กฎ ระเบียบ วิธีปฏิบัติบางอย่างไม่เหมาะสม หรือล้าสมัย ไม่ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง	2. ควรมีการจัดตั้งองค์การภายในที่จะทำหน้าที่สำรวจและ ปรับปรุงกฎ ระเบียบ วิธีปฏิบัติ
3. กฎ ระเบียบ วิธีปฏิบัติบางอย่างเปิดโอกาสให้ข้าราชการบางคนทำผลประโยชน์ส่วนตัวได้	3. ควรมีการประมวลระเบียบปฏิบัติและขั้นตอนในการปฏิบัติงานประเภทต่างๆ

ใบงานที่ 5
เรื่อง การประเมินความรู้ปัญหาของระบบราชการไทย

คำสั่ง จงเขียนแผนผังทางปัญญาในการสรุปผลการเรียนรู้
ในหัวข้อเรื่อง “ปัญหาของระบบราชการไทย”

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

กลุ่มสาระการเรียนรู้ระบบบริหารราชการไทย

ชั้นปีที่ 1

หน่วยที่ 6 เรื่องหลักธรรมาภิบาล (Good Governance)

จำนวน 3 ชั่วโมง

สอนวันที่ เดือน พ.ศ.

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

สามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์เรื่องหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) โดยใช้แผนภาพความคิดและกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างหลากหลาย ที่นำไปสู่ความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานต่างๆ และการที่นำหลักธรรมาภิบาล มาใช้บริหารงาน

สาระสำคัญ

การเรียนรู้เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) เกี่ยวกับความเป็นมา ความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล และธรรมาภิบาลในต่างประเทศและประเทศไทย

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

นักศึกษาเข้าใจและเชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ได้

สาระการเรียนรู้

1. ความเป็นมาของหลักธรรมาภิบาล
2. ความหมายของหลักธรรมาภิบาล
3. ความสำคัญของหลักธรรมาภิบาล
4. องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล
5. หลักธรรมาภิบาลในต่างประเทศและประเทศไทย

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความเป็นมาของหลักธรรมาภิบาลได้
2. อธิบายความหมายของหลักธรรมาภิบาลได้
3. อธิบายความสำคัญของหลักธรรมาภิบาลได้
4. อธิบายองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลได้
5. อธิบายหลักธรรมาภิบาลในต่างประเทศและประเทศไทยได้
6. สร้างแผนผังทางปัญญาสรุปผลการเรียนรู้ได้

กระบวนการเรียนรู้

ขั้นตอนการสอน

ผู้สอนบรรยายเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล (Good Governance)

ขั้นตอนการสร้างแผนผังทางปัญญา

1. ผู้สอนแจกกระดาษ A4 คนละ 1 แผ่น และปากกาสีต่างๆ
2. ให้นักศึกษาวาดรูปวงกลมกลางหน้ากระดาษที่แจกตามแนวนอน แล้วเขียนคำว่า “หลักธรรมาภิบาล (Good Governance)” ลงในภาพวงกลมที่นักศึกษาวาดไว้
3. ให้นักศึกษาทบทวนการบรรยาย แล้วช่วยกันตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาคำสำคัญ ได้แก่ ความเป็นมา ความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล และธรรมาภิบาลในต่างประเทศและประเทศไทย
4. นักศึกษาเขียนคำที่ได้ลงรอบๆ คำว่า หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) แล้วลากโยงเส้นคำต่างๆ ที่เขียน 1 เส้น ต่อ 1 คำหรือ 1 วลี เขียนภาพประกอบอิสระ
5. นักศึกษาเขียนคำอธิบายหรือทำให้เข้าใจยิ่งขึ้น แยกออกจากคำแต่ละคำที่นักศึกษาโยงออกมาอีก 1 เส้น ต่อ 1 คำหรือ 1 วลี ซึ่งนักศึกษาอาจใช้สีที่แตกต่างกัน หรือสัญลักษณ์ตามชอบใจ
6. ตัวแทนนักศึกษา 3-5 คน นำเสนอผลงาน สรุปข้อคิดที่ได้จากการเรียนรู้
7. ให้นักศึกษาอ่านใบความรู้และร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล (Good Governance)

สื่อการเรียนรู้

1. กระดาษ A4
2. ปากกาสี/ดินสอสีต่างๆ
3. ใบความรู้
4. ใบงาน

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้
2. ตรวจผลงาน
 - การสร้างแผนผังทางปัญญาในการสรุปผลการเรียนรู้

ใบความรู้ที่ 6

เรื่อง หลักธรรมาภิบาล (Good Governance)

ความเป็นมาของหลักธรรมาภิบาล

จากวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ได้ส่งผลกระทบต่อทุกภาคของสังคม สาเหตุสำคัญ เกิดจากความบกพร่อง ความอ่อนแอ และหย่อนประสิทธิภาพของกลไกด้านการบริหารจัดการในระดับชาติ และระดับองค์กร ทั้งในภาครัฐ และเอกชน รวมไปถึงการทุจริต และการกระทำผิดจริยธรรมในวิชาชีพ ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. การขาดกลไกและกฎเกณฑ์ที่ดีพอในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคม
2. ความอ่อนด้อยและถดถอยของกลุ่มข้าราชการ นักวิชาการ ในการศึกษาค้นคว้าเสนอแนะนโยบายและแก้ไขข้อบกพร่องในการบริหารประเทศ
3. ระบบการตัดสินใจและการบริหารจัดการทั้งของภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนมีลักษณะที่ขาดความโปร่งใสบริสุทธิ์และยุติธรรม
4. ประชาชนขาดข้อมูลข่าวสาร ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมืองอย่างชัดเจน จึงทำให้ไม่มีโอกาสในการร่วมตัดสินใจและร่วมแก้ไขปัญหา
5. ปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบทั้งภาครัฐและเอกชน

จากสาเหตุดังกล่าว หากไม่ได้รับการจัดการแก้ไขและป้องกันโดยเร่งด่วนแล้ว โอกาสการฟื้นตัวจากวิกฤติเศรษฐกิจของไทย อาจต้องใช้เวลานานกว่าที่ควรจะเป็น ดังนั้น การแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน ก็คือ การขจัดสาเหตุของปัญหาดังกล่าวข้างต้น และสร้างธรรมรัฐ หรือธรรมาภิบาล เพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ให้ปรากฏเป็นจริงในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ซึ่งถือได้ว่าเป็นกฎหมายแม่บทเกี่ยวกับการนำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีฉบับแรกของไทย และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 หมวด 5 มาตรา 78 (4) ที่บัญญัติไว้ว่า “...พัฒนาระบบงานภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรม และจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการทำงาน เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ” จึงเหตุผลที่ต้องมีการบริหารกิจการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล

ความหมายของหลักธรรมาภิบาล

“ธรรมาภิบาล” มาจากภาษาอังกฤษว่า “Good Governance” ซึ่งได้มีการบัญญัติเป็นภาษาไทยด้วยคำที่หลากหลาย เช่น ประชารัฐ ธรรมรัฐ ระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี กลไกประชาธิปไตย หรือ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ธรรมาภิบาล (good governance) เป็นแนวทางในการจัดระเบียบการปกครองบ้านเมือง เพื่อให้สังคมของประเทศทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจและภาคประชาชน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และตั้งอยู่ในความถูกต้องเป็นธรรมตามหลักพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี

ความสำคัญของหลักธรรมาภิบาล

1. เป็นหลักการพื้นฐานในการสร้างความเป็นธรรมในสังคม
2. ถ้ามีธรรมาภิบาลในทุกระดับจะทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืน โดยมีคนเป็นศูนย์กลางที่แท้จริง
3. ธรรมาภิบาล ช่วยลด บรรเทา หรือแก้ปัญหา ความขัดแย้งในองค์กร
4. ธรรมาภิบาลจะช่วยให้สังคมมีความเข้มแข็งในทุกด้าน ทั้งทางคุณค่าและจิตสำนึกทางสังคม
5. ธรรมาภิบาลจะช่วยลดปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวง
6. เป็นแนวคิดที่เกื้อหนุนสังคมประชาธิปไตย จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและมีการตรวจสอบการทำงาน
7. ช่วยให้ระบบบริหารของรัฐมีความยุติธรรมเป็นที่น่าเชื่อถือ
8. หลักธรรมาภิบาลกลายเป็นมาตรฐานสากลที่บ่งชี้ถึงระดับการพัฒนาของประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง หากสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นได้ย่อมหมายถึงการได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากสังคมระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น

องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ระบุว่าการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีควรจัดหรือส่งเสริมให้สังคมไทยอยู่บนพื้นฐานของหลักสำคัญอย่างน้อย 6 ประการ ดังนี้

1. **หลักนิติธรรม** ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัย และเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกันเพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

4. หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ

5. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

6. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัด ใช้อย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกและรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

ธรรมาภิบาลในต่างประเทศและประเทศไทย

1. ธรรมาภิบาลของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ

(United Nations and Development Program) หรือ (UNDP)

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation)
2. กฎหมายที่ยุติธรรม (Rule of Law)
3. ความเปิดเผยโปร่งใส (Transparency)
4. การมีฉันทานุมัติร่วมในสังคม (Consensus Orientation)
5. กลไกการเมืองที่ชอบธรรม (Political Legitimacy)
6. ความเสมอภาค (Equity)
7. ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency)
8. พันธะความรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability)
9. การมีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Vision)

2. หลักธรรมาภิบาลของ UNESCAP

1. ความรับผิดชอบ (Accountable)
2. ความโปร่งใส (Transparent)
3. การตอบสนองที่รวดเร็ว (Responsive)
4. ความเท่าเทียม (Equitable and inclusive)
5. ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effective and Efficient)
6. การปฏิบัติตามหลักกฎหมาย (Follows the rule of law)
7. การมีส่วนร่วม (Participatory)
8. การมุ่งเน้นความเป็นเอก (Consensus oriented)

3. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี

พ.ศ. 2542

1. หลักนิติธรรม	4. หลักการมีส่วนร่วม
2. หลักคุณธรรม	5. หลักความรับผิดชอบ
3. หลักความโปร่งใส	6. หลักความคุ้มค่า

4. การเสริมสร้างการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของกระทรวงมหาดไทย

1. การมีส่วนร่วม (Participation)
2. ความยั่งยืน (Sustainability)
3. ประชาชนมีความรู้สึกว่าเป็นสิ่งชอบธรรม (Legitimacy) และให้การยอมรับ (Acceptance)
4. มีความโปร่งใส (Transparency)
5. ส่งเสริมความเป็นธรรม (Equity) และความเสมอภาค (Equality)
6. มีความสามารถที่จะพัฒนาทรัพยากรและวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี
7. ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ (Promoting Gender Balance)
8. การอดทนอดกลั้น (Tolerance) และการยอมรับ (Acceptance) ต่อทัศนคติที่หลากหลาย

(Diverse Perspectives)

9. การดำเนินการตามหลักนิติธรรม (Operating by Rule of Law)
10. ความรับผิดชอบ (Accountability)
11. การเป็นผู้กำกับดูแล (Regulator)

5. หลักธรรมาภิบาลสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.)

1. การมีส่วนร่วม	6. ประสิทธิภาพ
2. ความโปร่งใส	7. การกระจายอำนาจ
3. การตอบสนอง	8. นิติธรรม
4. ภาระรับผิดชอบ	9. ความเสมอภาค
5. ประสิทธิภาพ	10. การมุ่งเน้นตามมติ

6. หลักธรรมาภิบาลแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9

1. ปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐไปสู่แนวทางการบริหารจัดการที่ดี
2. กระจายหน้าที่และความรับผิดชอบให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. การป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบในทุกภาคส่วนทุกระดับอย่างจริงจัง
4. การพัฒนาและส่งเสริมกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลทุกภาคส่วนในสังคม
5. เสริมสร้างระบบบริหารจัดการที่ดีของภาคเอกชน
6. เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน

7. พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

1. การบริหารราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน
2. การบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
3. การบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
4. การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน
5. การปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการ
6. การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน
7. การประเมินผลการปฏิบัติราชการ

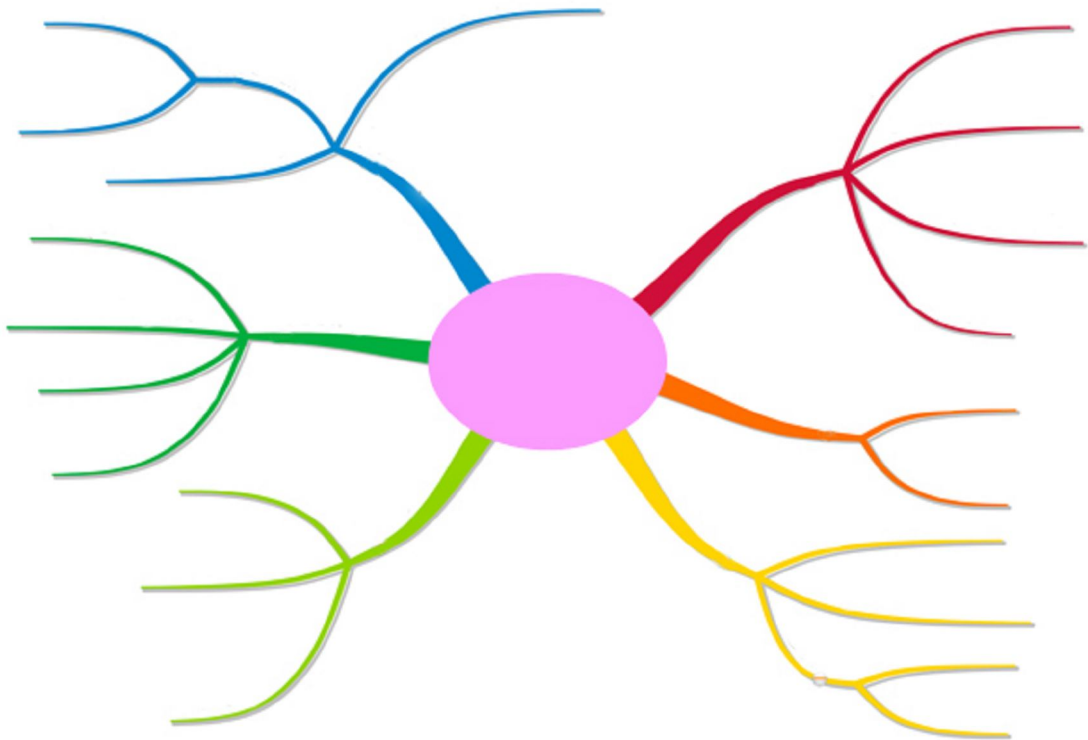
8. หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

1. หลักประสิทธิผล (Effectiveness)	6. หลักการมีส่วนร่วม (Participation)
2. หลักประสิทธิภาพ (Efficiency)	7. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization)
3. หลักการตอบสนอง (Responsiveness)	8. หลักนิติธรรม (rule of law)
4. หลักการรับผิดชอบ (Accountability)	9. หลักความเสมอภาค (Equity)
5. หลักความโปร่งใส (Transparency)	10. หลักมุ่งเน้นฉันทาคติ (Consensus oriented)

ใบงานที่ 6

เรื่อง การประเมินความรู้หลักธรรมาภิบาล (Good Governance)

คำสั่ง จงเขียนแผนผังทางปัญญาในการสรุปผลการเรียนรู้
ในหัวข้อเรื่อง “หลักธรรมาภิบาล (Good Governance)”

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7

กลุ่มสาระการเรียนรู้ระบบบริหารราชการไทย

ชั้นปีที่ 1

หน่วยที่ 7 เรื่องการปฏิรูประบบราชการ

จำนวน 3 ชั่วโมง

สอนวันที่ เดือน พ.ศ.

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

สามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์เรื่องการปฏิรูประบบราชการ โดยใช้แผนภาพความคิดและกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างหลากหลาย ที่นำไปสู่ความเชื่อมโยงระหว่างการปฏิรูประบบราชการในอดีตและปัจจุบัน

สาระสำคัญ

การเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิรูประบบราชการในต่างประเทศ และการปฏิรูประบบราชการไทยครั้งสำคัญๆ ในอดีตและปัจจุบัน วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขอบเขตของการปฏิรูประบบราชการ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูประบบราชการ การจัดตั้งกระทรวงใหม่ รวมถึงผลดีและผลเสียของการปฏิรูประบบราชการไทย

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

นักศึกษาเข้าใจและเชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูประบบราชการได้

สาระการเรียนรู้

1. การปฏิรูประบบราชการในต่างประเทศ
2. การปฏิรูประบบราชการไทย
3. วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขอบเขตของการปฏิรูประบบราชการ
4. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูประบบราชการ และการจัดตั้งกระทรวงใหม่
5. ผลดีและผลเสียของการปฏิรูประบบราชการไทย

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายการปฏิรูประบบราชการในต่างประเทศได้
2. อธิบายการปฏิรูประบบราชการไทยได้
3. อธิบายวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขอบเขตของการปฏิรูประบบราชการได้
4. อธิบายกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูประบบราชการ และการจัดตั้งกระทรวงใหม่ได้
5. อธิบายผลดีและผลเสียของการปฏิรูประบบราชการไทยได้
6. สร้างแผนผังทางปัญญาสรุปผลการเรียนรู้ได้

กระบวนการเรียนรู้

ขั้นตอนการสอน

ผู้สอนบรรยายเกี่ยวกับการปฏิรูประบบราชการ

ขั้นตอนการสร้างแผนผังทางปัญญา

1. ผู้สอนแจกกระดาษ A4 คนละ 1 แผ่น และปากกาสีต่างๆ
2. ให้นักศึกษาวาดรูปวงกลมกลางหน้ากระดาษที่แจกตามแนวนอน แล้วเขียนคำว่า “การปฏิรูประบบราชการ” ลงในภาพวงกลมที่นักศึกษาวาดไว้
3. ให้นักศึกษาทบทวนการบรรยาย แล้วช่วยกันตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาคำสำคัญ ได้แก่ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขอบเขตของการปฏิรูประบบราชการ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูประบบราชการ การจัดตั้งกระทรวงใหม่ ผลดีและผลเสียของการปฏิรูประบบราชการไทย
4. นักศึกษาเขียนคำที่ได้ลงรอบๆ คำว่า การปฏิรูประบบราชการ แล้วลากโยงเส้นคำต่างๆ ที่เขียน 1 เส้น ต่อ 1 คำหรือ 1 วลี เขียนภาพประกอบอิสระ
5. นักศึกษาเขียนคำอธิบายหรือทำให้เข้าใจยิ่งขึ้น แยกออกจากคำแต่ละคำที่นักศึกษาโยงออกมาอีก 1 เส้น ต่อ 1 คำหรือ 1 วลี ซึ่งนักศึกษาอาจใช้สีที่แตกต่างกัน หรือสัญลักษณ์ตามชอบใจ
6. ตัวแทนนักศึกษา 3-5 คน นำเสนอผลงาน สรุปข้อคิดที่ได้จากการเรียนรู้
7. ให้นักศึกษาอ่านใบความรู้และร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูประบบราชการ

สื่อการเรียนรู้

1. กระดาษ A4
2. ปากกาสี/ดินสอสีต่างๆ
3. ใบความรู้
4. ใบงาน

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้
2. ตรวจผลงาน
 - การสร้างแผนผังทางปัญญาในการสรุปผลการเรียนรู้

ใบความรู้ที่ 7

เรื่อง การปฏิรูประบบราชการ

การปฏิรูประบบราชการในต่างประเทศ

1. ประเทศอังกฤษ

1. การลดจำนวนส่วนราชการและจำนวนข้าราชการ
2. การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารและการจัดการของกระทรวงและหน่วยงานต่างๆ
3. การเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ประชาชน

2. ประเทศสวีเดน

1. การทบทวนบทบาทของภาคราชการ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองใหม่
2. แนวคิดใหม่เกี่ยวกับระบบการจัดการและการบริหารราชการ
3. แนวคิดใหม่เกี่ยวกับวิชาการในการเปลี่ยนแปลงในสวีเดน

3. ประเทศญี่ปุ่น

1. การปรับเปลี่ยนบทบาทของภาคราชการที่เคยพิทักษ์ดูแลผลประโยชน์ของประชาชนมาเป็นภาคราชการที่ตั้งอยู่บนรากฐานของหลักการที่ต้องการให้ประชาชน ช่วยตัวเองได้มากขึ้น ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาภาคราชการอยู่ตลอดเวลา
2. การปรับเปลี่ยนบทบาทของภาคราชการจากที่เคยเป็นผู้มีบทบาทโดยตรงในกิจการสาธารณะอย่างมาก มาสู่การลดบทบาทของภาคราชการให้น้อยลงด้วยวิธีการแปรสภาพงานภาคราชการให้ภาคเอกชนทำ
3. การปรับเปลี่ยนบทบาทและอำนาจของรัฐบาลกลางให้น้อยลงโดยกระจายอำนาจไปสู่รัฐบาลท้องถิ่น

4. ประเทศมาเลเซีย

1. การพัฒนาผู้นำที่มีประสิทธิผล
2. การเปลี่ยนแปลงการจัดการ
3. การปรับปรุงผลิตภาพและคุณภาพ
4. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างมีประสิทธิภาพ
5. การร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างภาคราชการและภาคเอกชน
6. การจัดการด้านการเงิน เน้นในเรื่องการบริหารภาษีโดยทั่วไป

การปฏิรูประบบราชการไทย

การปฏิรูประบบราชการ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงระบบราชการอย่างขนานใหญ่ในทุกด้าน ตั้งแต่บทบาทหน้าที่ โครงสร้างหน่วยงาน โครงสร้างอำนาจหน้าที่ ระบบและวิธีทำงาน ระบบบริหารงาน กฎระเบียบ วัฒนธรรม ค่านิยม และอื่นๆ อีกมาก ที่จะทำให้ระบบราชการเป็นระบบที่สร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เอื้อต่อการพัฒนาประเทศและสร้างความผาสุกให้แก่สังคมโดยรวม

ประเทศไทยมีการปฏิรูประบบราชการครั้งสำคัญ 3 ครั้ง คือ

ครั้งที่ 1 รัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ

โดยทรงแบ่งการปกครองเป็นฝ่ายทหาร (กลาโหม) และฝ่ายพลเรือน (จุดศมภ์ คือ เวียง วัง คลัง นา)

ครั้งที่ 2 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5)

พระองค์ทรงปรับเปลี่ยนระบบฝ่ายพลเรือนเป็นกระทรวง จำนวน 12 กระทรวง การปฏิรูประบบราชการในสมัยรัชกาลที่ 5 ถือว่าเป็นการปฏิรูประบบราชการครั้งสำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์ชาติไทย ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยรอดพ้นจากการเป็นอาณานิคมของประเทศจักรวรรดินิยมตะวันตก ตลอดจนเป็นรากฐานของการบริหารราชการไทยจนถึงปัจจุบัน

สำหรับการปฏิรูประบบราชการในสมัยต่อ ๆ มา แม้จะได้ดำเนินการมาทุกยุคทุกสมัย แต่การดำเนินการดังกล่าวยังเป็นรากฐานเดิมในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นหลัก

ครั้งที่ 3 การปฏิรูประบบราชการในสมัยรัฐบาลพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

มีการออกกฎหมายเพื่อเป็นเครื่องมือในการปฏิรูประบบราชการ คือ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

ซึ่งพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้บริหารราชการแผ่นดินครบตามวาระ 4 ปี และได้กลับสู่กลไกการบริหารราชการแผ่นดินในสมัยที่ 2 จึงเป็นการบริหารราชการแผ่นดินที่มีความต่อเนื่องกันภายใต้ผู้นำรัฐบาลท่านเดิม แนวนโยบาย ดังนั้น การกำหนดแนวทางเพื่อการปฏิรูประบบราชการนั้นมีความต่อเนื่องและเชื่อมโยงกัน มีจุดเน้นไปในทิศทางเดียวกันอย่างชัดเจน ทั้งด้านความมุ่งมั่นในการสร้างระบบการบริการที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้เป็นข้าราชการยุคใหม่ที่มีคุณภาพ ตลอดจนการนำแนวความคิดการบูรณาการมาใช้ในระบบราชการอย่างจริงจัง

การปฏิรูประบบราชการ ครั้งนี้นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์ไทย ข้าราชการทุกระดับมีพันธะผูกพันและภาระหน้าที่ที่ต้องร่วมรับผิดชอบต่อผลสำเร็จของการปฏิรูปในครั้งนี้ ผู้บริหารต้องใช้ความรู้ความสามารถในการดำเนินการตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย โดยเป็นผู้นำการปฏิรูปสู่การบริหารงานตามแนวทางของ “ราชการยุคใหม่”

วัตถุประสงค์ของการปฏิรูประบบราชการ

1. ยกระดับขีดความสามารถและสร้างประสิทธิภาพของหน่วยราชการ
2. มีระบบการทำงานและบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงเท่าเทียมกับ

มาตรฐานสากล

3. สร้างและฟื้นฟูความเชื่อมั่นของประชาชนและสังคมต่อระบบราชการ
4. สร้างระบบราชการที่ตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของประชาชน
5. มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มค่า และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
6. สนับสนุนภาคประชาชนและภาคธุรกิจให้เติบโต มีความเข้มแข็ง และเป็นกลไกหลักของการพัฒนาประเทศ

จุดมุ่งหมายสูงสุดของการปฏิรูประบบราชการ คือ เพื่อให้ประชาชนคนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี ความเป็นอยู่และมีความสุข สังคมไทยมีเสถียรภาพ และชาติไทยมีเกียรติภูมิ ได้รับความเชื่อถือและมีความสามารถสูงสำหรับการแข่งขันในเวทีโลก

เป้าหมายของการปฏิรูประบบราชการ

คือ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบราชการให้มีความเหมาะสมและเป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ระบบการบริหารงานดีขึ้น ระบบราชการมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและสมรรถนะเพิ่มขึ้น มีขนาดพอเหมาะและทรงพลังในการพัฒนา และสามารถเอื้อประโยชน์ให้ประชาชนและสังคมมากขึ้น เมื่อระบบราชการร่วมกับรัฐบาลสามารถทำงานอย่างเต็มศักยภาพ ประเทศก็จะมีระบบเศรษฐกิจที่มีสมรรถนะสูง (high performance economy) คือ มีศักยภาพและความสามารถที่จะแข่งขันได้ในระดับโลก ส่งผลให้ประชาชนทั้งประเทศมีงานทำ มีรายได้ และความเป็นอยู่ในระดับดีขึ้น

ดังนั้น ต้องทำให้ระบบราชการเป็นระบบที่มีคุณค่า เพื่อสร้างความเชื่อถือศรัทธาจากประชาชน ภาคเอกชน และสังคมโลก ซึ่งการจะทำเช่นนี้ได้ต้องสร้างบุคลากรของระบบราชการ ก็คือ “ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ” ให้มีความรู้ความสามารถ มีทัศนคติและพฤติกรรมที่เหมาะสมแก่การปฏิบัติงาน

ขอบเขตในการปฏิรูประบบราชการ

1. การปรับบทบาท ภารกิจ และโครงสร้างส่วนราชการ
2. การปรับปรุงแบบและวิธีการบริหารงานใหม่
3. การปฏิรูปวิธีการงบประมาณ

4. การปฏิรูประบบบริหารบุคคล

5. การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม ค่านิยมของข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

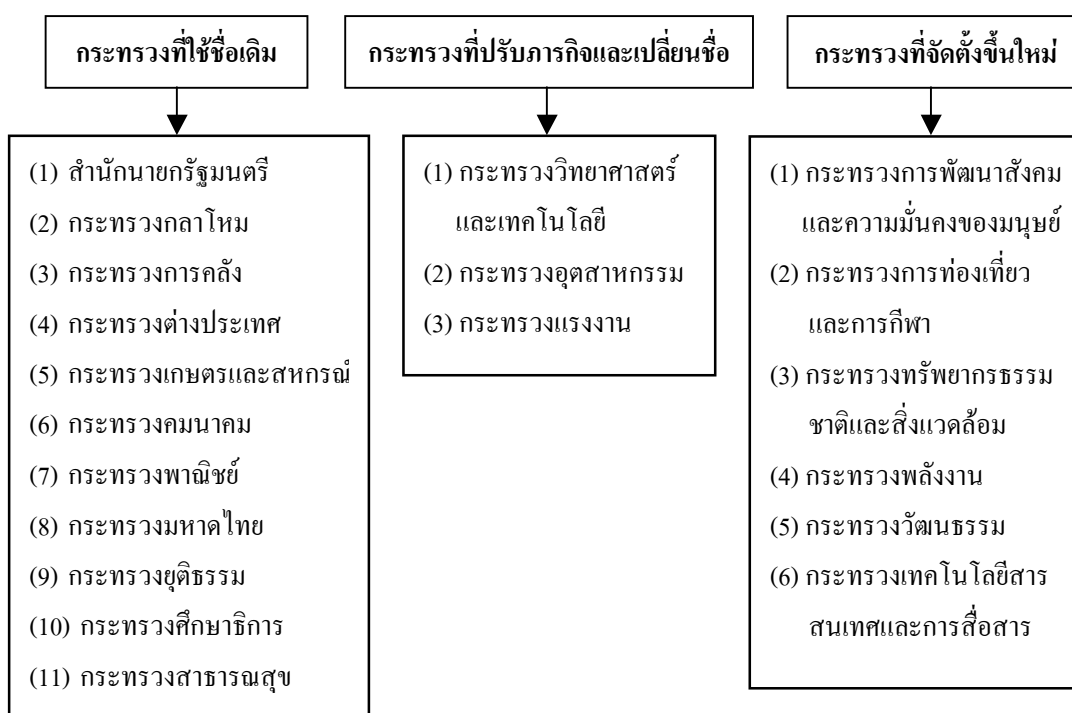
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูประบบราชการ

การปฏิรูประบบราชการในครั้งนี้มีกฎหมาย 2 ฉบับที่เป็นกลไกหลัก คือ

1. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545
2. พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 กำหนดให้มีกระทรวงใหม่รวมทั้งสิ้น **20 กระทรวง** (เดิมมี 14 กระทรวง)

การจัดตั้งกระทรวงใหม่

กำหนดลักษณะของกระทรวง 3 ประเภท

1. กลุ่มกระทรวงตามภารกิจพื้นฐานตามนโยบายของรัฐ

1. สำนักนายกรัฐมนตรี
2. กระทรวงกลาโหม
3. กระทรวงการคลัง
4. กระทรวงการต่างประเทศ
5. กระทรวงมหาดไทย
6. กระทรวงยุติธรรม

2. กลุ่มกระทรวงตามแนวยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

1. กระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์
2. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
3. กระทรวงคมนาคม
4. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
5. กระทรวงพาณิชย์
6. กระทรวงแรงงาน
7. กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
8. กระทรวงศึกษาธิการ
9. กระทรวงสาธารณสุข
10. กระทรวงอุตสาหกรรม

3. กลุ่มกระทรวงตามความจำเป็นเร่งด่วนของสังคม

1. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
2. กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
3. กระทรวงพลังงาน
4. กระทรวงวัฒนธรรม

ผลดีและผลเสียของการปฏิรูประบบราชการไทย

1. ผลดีของการปฏิรูประบบราชการ

1. เป็นการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ของภาคราชการ ให้ประจักษ์ต่อสังคม ในฐานะของหน่วยงานที่มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ
2. การบริหารจัดการงบประมาณของประเทศในด้านงานราชการสามารถประหยัด และมีประสิทธิภาพ เนื่องจากส่วนราชการมีขนาดเล็กลง และมีการถ่ายโอนภารกิจให้แก่เอกชนมากขึ้น
3. นำไปสู่การพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้มีคุณภาพ และมีมาตรฐาน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
4. ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์สามารถพัฒนาระบบบริหารของส่วนราชการให้มีลักษณะในเชิงรุกมากขึ้น
5. การปรับอัตราค่าตอบแทนให้กับบุคลากรภาครัฐอย่างเหมาะสมตามมาตรฐานวิชาชีพ จะเป็นปัจจัยต่อการสร้างขวัญกำลังใจแก่ข้าราชการ และเป็นแรงจูงใจให้คนมีความรู้ความสามารถ เข้าสู่หน่วยงานราชการมากขึ้น
6. การกำหนดให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารภาครัฐผ่านกระบวนการตรวจสอบมากขึ้น ส่งผลให้การทำงานของภาครัฐมีประสิทธิภาพ และมีความโปร่งใส

7. หน่วยงานของรัฐมีการพัฒนาและปรับปรุงระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และรวดเร็ว ช่วยตอบสนองภาคธุรกิจให้สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งจะแข่งขันกับนานาชาติต่างประเทศได้

8. การบริหารภาครัฐมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลช่วยสนับสนุนให้การดำเนินนโยบายของรัฐบาลเกิดผลสัมฤทธิ์ และเป็นรูปธรรมมากขึ้น เพราะหน่วยงานของรัฐอยู่ในฐานะผู้นำนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติ

9. หน่วยงานราชการที่มีคุณภาพจะเป็นองค์กรเชื่อมประสานในการพัฒนา และสร้างความเจริญของประเทศอย่างสมบูรณ์ และมีความยั่งยืน เพราะหน่วยงานของรัฐเป็นองค์กรที่ไม่หวังกำไรจากสังคม

2. ผลเสียของการปฏิรูประบบราชการ

1. การปฏิรูประบบราชการเป็นผลผลิตของการจัดระเบียบโลก ผ่านวาทกรรมการบริหารจัดการภาครัฐที่มหาอำนาจหยิบยื่นให้กับประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย เพื่อให้เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประเทศมหาอำนาจ ผ่านบรรษัทข้ามชาติภายหลัง

2. การปฏิรูประบบราชการต้องใช้งบประมาณมหาศาล เพื่อพัฒนาศักยภาพของการทำงานของข้าราชการให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นขอความช่วยเหลือจากประเทศมหาอำนาจทางเทคโนโลยี แสดงถึงการก้าวเข้าสู่ความครอบงำของประเทศมหาอำนาจอีกครั้ง

3. การพัฒนาระบบราชการจำเป็นต้องใช้ระยะเวลานานจึงจะเห็นผลสัมฤทธิ์ ดังนั้นหากองค์กรขาดประสิทธิภาพอาจไม่เกิดผลตามที่คาดหวัง

4. การคัดค้านจากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิรูประบบราชการ

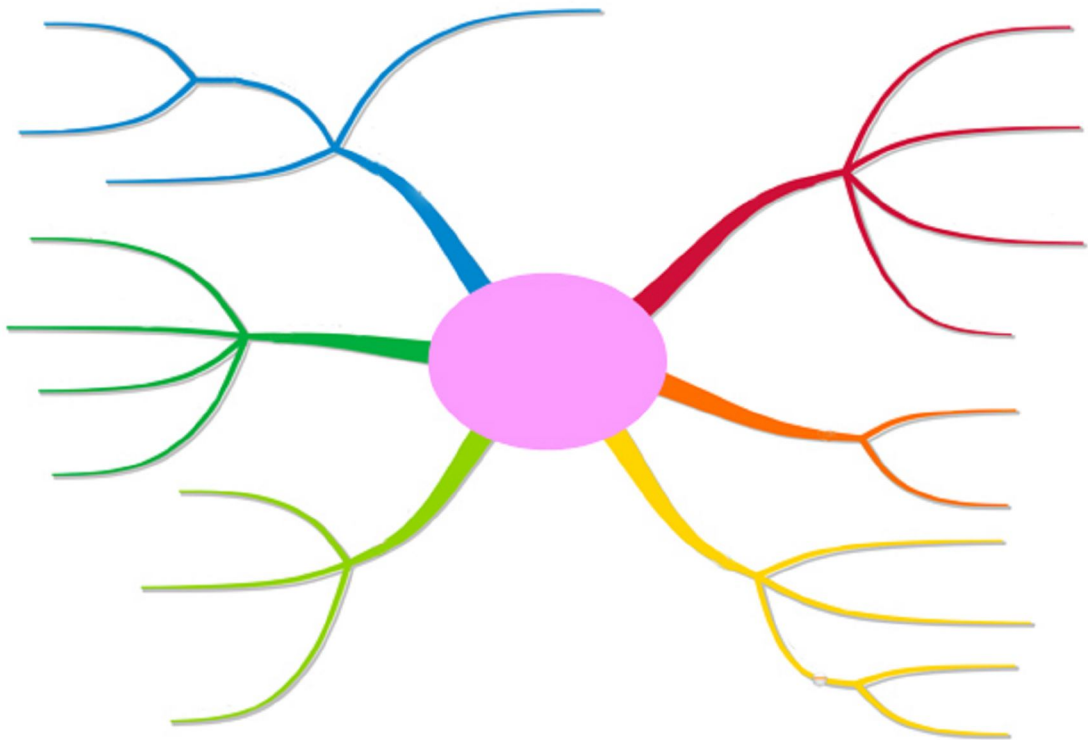
5. การให้ส่วนราชการเล็กลงทั้งขนาดและอำนาจนั้น เอื้อต่อการแสวงหาผลประโยชน์ของนักการเมืองที่มีหน้าที่ดูแลส่วนราชการต่าง ๆ

6. การปฏิรูประบบราชการอย่างเข้มข้นมากจนเกินไปอาจส่งผลให้ข้าราชการที่มีความรู้ความสามารถรู้สึกเบื่อหน่ายกับกฎเกณฑ์และระเบียบปฏิบัติใหม่ที่ต้องปฏิบัติตาม ออกจากระบบราชการเข้าสู่ระบบเอกชนมากขึ้น

7. การปฏิรูประบบราชการมุ่งให้หน่วยงานของรัฐมีการบริหารจัดการ ให้สอดคล้องและเป็นมาตรฐานสากล ขาดซึ่งความเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่ และไม่สามารถการันตีได้ว่าความเป็นมาตรฐานสากลจะสามารถนำไปใช้กับสังคมไทยในภาคปฏิบัติได้ผลอย่างสมบูรณ์

ใบงานที่ 7
เรื่อง การประเมินความรู้การปฏิรูประบบราชการ

คำสั่ง จงเขียนแผนผังทางปัญญาในการสรุปผลการเรียนรู้
ในหัวข้อเรื่อง “การปฏิรูประบบราชการ”

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8

กลุ่มสาระการเรียนรู้ระบบบริหารราชการไทย

ชั้นปีที่ 1

หน่วยที่ 8 เรื่องการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

จำนวน 3 ชั่วโมง

สอนวันที่ เดือน พ.ศ.

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

สามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์เรื่องการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยใช้แผนภาพความคิดและกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างหลากหลาย ที่นำไปสู่ความเชื่อมโยงระหว่างการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาเป็นกลไก เครื่องมือ และกรอบแนวทางในการบริหารงาน โดยเชื่อมโยงกันระหว่างรัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

สาระสำคัญ

การเรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เกี่ยวกับความหมาย ความเป็นมา เจตนารมณ์ ประโยชน์ของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และสาระสำคัญของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

นักศึกษาเข้าใจและเชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีได้

สาระการเรียนรู้

1. ความเป็นมาและความหมายของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
2. เจตนารมณ์ของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
3. ประโยชน์ของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
4. สาระสำคัญของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความเป็นมาและความหมายของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีได้
2. อธิบายเจตนารมณ์ของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีได้
3. อธิบายประโยชน์ของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีได้
4. อธิบายสาระสำคัญของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ได้
5. สร้างแผนผังทางปัญญาสรุปผลการเรียนรู้ได้

กระบวนการเรียนรู้

ขั้นตอนการสอน

ผู้สอนบรรยายเกี่ยวกับการบริหารจัดการกิจการบ้านเมืองที่ดีตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

ขั้นตอนการสร้างแผนผังทางปัญญา

1. ผู้สอนแจกกระดาษ A4 คนละ 1 แผ่น และปากกาสีต่างๆ
2. ให้นักศึกษาวาดรูปวงกลมกลางหน้ากระดาษที่แจกตามแนวนอน แล้วเขียนคำว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” ลงในภาพวงกลมที่นักศึกษาวาดไว้
3. ให้นักศึกษาทบทวนการบรรยาย แล้วช่วยกันตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาคำสำคัญ ได้แก่ ความหมาย ความเป็นมา เจตนารมณ์ และประโยชน์ของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี รวมถึงสาระสำคัญของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546
4. นักศึกษาเขียนคำที่ได้ลงรอบๆ คำว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี แล้วลากโยงเส้นคำต่างๆ ที่เขียน 1 เส้น ต่อ 1 คำหรือ 1 วลี เขียนภาพประกอบอิสระ
5. นักศึกษาเขียนคำอธิบายหรือทำให้เข้าใจยิ่งขึ้น แยกออกจากคำแต่ละคำที่นักศึกษาโยงออกมาอีก 1 เส้น ต่อ 1 คำหรือ 1 วลี ซึ่งนักศึกษาอาจใช้สีที่แตกต่างกัน หรือสัญลักษณ์ตามชอบใจ
6. ตัวแทนนักศึกษา 3-5 คน นำเสนอผลงาน สรุปข้อคิดที่ได้จากการเรียนรู้
7. ให้นักศึกษาอ่านใบความรู้และร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

สื่อการเรียนรู้

1. กระดาษ A4
2. ปากกาสี/ดินสอสีต่างๆ
3. ใบความรู้
4. ใบงาน

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้
2. ตรวจผลงาน
 - การสร้างแผนผังทางปัญญาในการสรุปผลการเรียนรู้

ใบความรู้ที่ 8

เรื่อง การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้

มาตรา 3/1 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2543 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 บัญญัติให้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการปฏิบัติราชการและการสั่งการให้ส่วนราชการ และข้าราชการปฏิบัติราชการเพื่อให้เกิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีกระทำโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี คือ อะไร

การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (good governance) เป็นแนวทางการบริหารสำคัญที่รัฐบาลนำมาประยุกต์ใช้ เพื่อปรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา และพัฒนาระบบราชการไทยให้มีประสิทธิภาพ โดยการจัดระเบียบให้สังคมและประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข เพื่อช่วยป้องกันแก้ไข หรือบรรเทาปัญหาหรือวิกฤตต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริหาร และสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นหรือจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น จะต้องพัฒนาหน่วยงานและตนเอง เพื่ออำนวยความสะดวกและให้บริการประชาชนอย่างโปร่งใส มีประสิทธิภาพ คำนึงถึง และเกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนเป็นต้น

เจตนารมณ์ของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

- สร้าง กฎ เกณฑ์ และกลไกที่ดีในการบริหารราชการ
- ทำให้บ้านเมืองอยู่อย่างสันติ สงบสุข
- พัฒนาระบบราชการให้มีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของประชาชน

ประโยชน์ของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

- รัฐสามารถกำหนดนโยบาย/เป้าหมายการทำงานใน แต่ละปีได้ชัดเจน มีกลไกพัฒนาองค์กรของภาครัฐ ให้มีประสิทธิภาพขึ้นได้
- ส่วนราชการ ข้าราชการ มีแนวทางการปฏิบัติงานชัดเจน โปร่งใสวัดผลได้
- ประชาชนได้รับการบริการที่รวดเร็ว/ตรวจสอบการทำงานและการมีส่วนร่วมในการบริหารงานภาครัฐ

สาระสำคัญของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

1. การบริหารราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน หมายถึง การบริหารราชการที่ต้องอยู่ในแนวทางที่ถือว่าประชาชนเป็นศูนย์กลางในการได้รับบริการจากรัฐ วิธีการดำเนินการเพื่อให้เกิดการบริหารราชการที่จะได้ว่าเป็นการกระทำเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน มีดังนี้

- 1.1 กำหนดภารกิจให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐและนโยบายของคณะรัฐมนตรี
- 1.2 ดำเนินงานอย่างเปิดเผย เพื่อสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของบุคคลในชาติ
- 1.3 สร้างกลไกการตรวจสอบการปฏิบัติงานตามภารกิจ
- 1.4 สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

2. การบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ หมายถึง การบริหารงานที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่สอดคล้องเป็นไปได้ในแนวทางเดียวกับภารกิจและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ มีความคุ้มค่ากับการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถกำหนดตัวชี้วัดการทำงานได้อย่างชัดเจน ซึ่งมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

- 2.1 มีแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน
- 2.2 แผนปฏิบัติงานต้องมีรายละเอียดที่แสดงเห็นขั้นตอน ระยะเวลา และงบประมาณเป้าหมายของภารกิจ ผลสัมฤทธิ์ และตัวชี้วัดความสำเร็จของภารกิจ
- 2.3 มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผน
- 2.4 ร่วมมือกับส่วนราชการอื่น เพื่อปฏิบัติงานตามแผน
- 2.5 ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถ ของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

3. การบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ หมายถึง การกำหนดวิธีการทำงานของส่วนราชการทั้งในกรณีที่ให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานและสามารถวัดความคุ้มค่าในการปฏิบัติแต่ละภารกิจ ต้องปฏิบัติตามหลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่า และหลักความชัดเจนในการปฏิบัติราชการ (หลักความรับผิดชอบ) ซึ่งมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

- 3.1 สามารถตรวจสอบประสิทธิภาพในการทำงานได้
- 3.2 จัดทำบัญชีต้นทุน เพื่อเปรียบเทียบความคุ้มค่า
- 3.3 มีการสั่งราชการเป็นลายลักษณ์อักษร หากสั่งการด้วยวาจาต้องบันทึกคำสั่งนั้นไว้

เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการสั่งเพื่อปฏิบัติราชการ

4. การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน หมายถึง ส่วนราชการปฏิบัติเพื่อเป็นการลดระยะเวลาในการพิจารณา การสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติหรือการปฏิบัติราชการที่มีผลโดยตรงต่อประชาชนให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วขึ้น ซึ่งมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

4.1 จัดให้มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจสั่งการ

4.2 พัฒนาและนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติราชการ

5. การปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการ หมายถึง ส่วนราชการมีหน้าที่ตรวจสอบภายในของส่วนราชการตนเอง เพื่อการปรับปรุงภารกิจให้เป็นไปโดยเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไปของสังคมหรือสอดคล้องกับการปฏิบัติงานตามนโยบายหรือแผนการปฏิบัติราชการ ซึ่งมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

5.1 ปรับปรุงโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ให้สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน

5.2 ปรับปรุง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

6. การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน หมายถึง ส่วนราชการปฏิบัติเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนให้ได้รับการบริการโดยเร็ว ในขณะที่เดียวกันก็จะสามารถตรวจสอบความต้องการของประชาชน รับรู้สภาพปัญหาและแก้ปัญหาได้ต่อไป ซึ่งมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

6.1 มีการกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จของงาน ประกาศให้ประชาชนรับทราบ

6.2 มีระบบเครือข่ายสารสนเทศเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ในการติดต่อสอบถามหรือให้บริการ

6.3 มีกระบวนการในการรับคำร้องเรียน ข้อเสนอแนะ หรือความคิดเห็นจากประชาชน

6.4 ต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการให้ทราบโดยทั่วไป

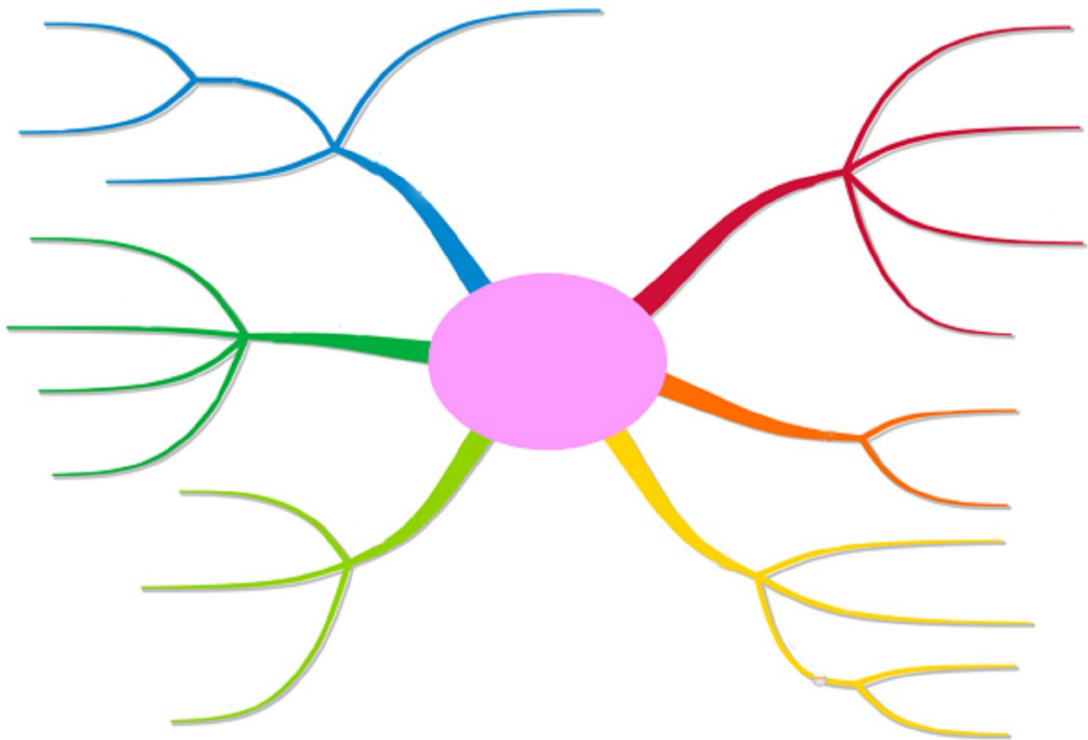
7. การประเมินผลการปฏิบัติราชการ หมายถึง การวัดผลการปฏิบัติราชการว่า มีผลสัมฤทธิ์ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดขึ้นหรือไม่ คุณภาพ และความพึงพอใจอยู่ในระดับที่ยอมรับได้หรือไม่ รวมทั้งการตรวจสอบการปฏิบัติราชการภายในองค์กร ซึ่งมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

7.1 มีการประเมินผลโดยคณะผู้ประเมินอิสระ

7.2 มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการของบุคลากรภายในหน่วยงานทุกระดับ

ใบงานที่ 8
เรื่อง การประเมินความรู้การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

คำสั่ง จงเขียนแผนผังทางปัญญาในการสรุปผลการเรียนรู้
ในหัวข้อเรื่อง “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี”

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9

กลุ่มสาระการเรียนรู้ระบบบริหารราชการไทย

ชั้นปีที่ 1

หน่วยที่ 9 เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารราชการกับการเมือง

จำนวน 3 ชั่วโมง

สอนวันที่ เดือน พ.ศ.

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

สามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารราชการกับการเมือง โดยใช้แผนภาพความคิดและกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างหลากหลาย ที่นำไปสู่ความเชื่อมโยงระหว่างการบริหารราชการกับการเมือง

สาระสำคัญ

การเรียนรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารราชการกับการเมือง เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารราชการกับการเมือง แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารราชการกับการเมือง โครงสร้างและบทบาทของระบบการเมืองเป็นปัจจัยส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับการบริหาร และการรายงานผลการปฏิบัติราชการและให้ข้อมูลแก่นายกรัฐมนตรีคนใหม่

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

นักศึกษาเข้าใจและเชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารราชการกับการเมืองได้

สาระการเรียนรู้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารราชการกับการเมือง
2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารราชการกับการเมือง
3. โครงสร้างและบทบาทของระบบการเมืองเป็นปัจจัยส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับการบริหาร
4. การรายงานผลการปฏิบัติราชการและให้ข้อมูลแก่นายกรัฐมนตรีคนใหม่

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารราชการกับการเมืองได้
2. อธิบายแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารราชการกับการเมืองได้
3. อธิบายโครงสร้างและบทบาทของระบบการเมืองเป็นปัจจัยส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับการบริหารได้
4. อธิบายการรายงานผลการปฏิบัติราชการและให้ข้อมูลแก่นายกรัฐมนตรีคนใหม่ได้
5. สร้างแผนผังทางปัญญาสรุปผลการเรียนรู้ได้

กระบวนการเรียนรู้

ขั้นตอนการสอน

ผู้สอนบรรยายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารราชการกับการเมือง

ขั้นตอนการสร้างแผนผังทางปัญญา

1. ผู้สอนแจกกระดาษ A4 คนละ 1 แผ่น และปากกาสีต่างๆ
2. ให้นักศึกษาวาดรูปวงกลมกลางหน้ากระดาษที่แจกตามแนวนอน แล้วเขียนคำว่า “การบริหารราชการกับการเมือง” ลงในภาพวงกลมที่นักศึกษาวาดไว้
3. ให้นักศึกษาทบทวนการบรรยาย แล้วช่วยกันตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาคำสำคัญ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารราชการกับการเมือง แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารราชการกับการเมือง โครงสร้างและบทบาทของระบบการเมืองเป็นปัจจัยส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับการบริหาร และการรายงานผลการปฏิบัติราชการและให้ข้อมูลแก่นายกรัฐมนตรีคนใหม่
4. นักศึกษาเขียนคำที่ได้ลงรอบๆ คำว่า การบริหารราชการกับการเมือง แล้วลากโยงเส้นคำต่างๆ ที่เขียน 1 เส้น ต่อ 1 คำหรือ 1 วลี เขียนภาพประกอบอิสระ
5. นักศึกษาเขียนคำอธิบายหรือทำให้เข้าใจยิ่งขึ้น แยกออกจากคำแต่ละคำที่นักศึกษาโยงออกมาอีก 1 เส้น ต่อ 1 คำหรือ 1 วลี ซึ่งนักศึกษาอาจใช้สีที่แตกต่างกัน หรือสัญลักษณ์ตามชอบใจ
6. ตัวแทนนักศึกษา 3-5 คน นำเสนอผลงาน สรุปข้อคิดที่ได้จากการเรียนรู้
7. ให้นักศึกษาอ่านใบความรู้และร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารราชการกับการเมือง

สื่อการเรียนรู้

1. กระดาษ A4
2. ปากกาสี/ดินสอสีต่างๆ
3. ใบความรู้
4. ใบงาน

การวัดผลและประเมินผล

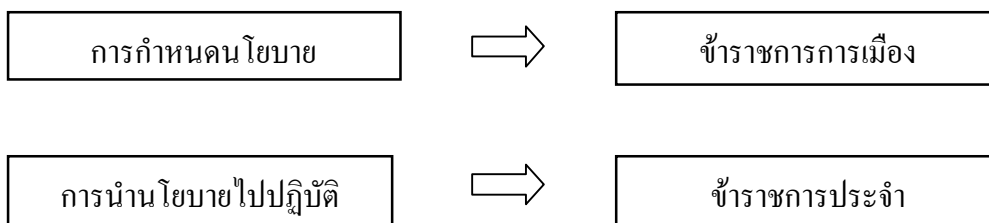
1. สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้
2. ตรวจผลงาน
 - การสร้างแผนผังทางปัญญาในการสรุปผลการเรียนรู้

ใบความรู้ที่ 9

เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารราชการกับการเมือง

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารราชการกับการเมือง

เป็นหน้าที่ของ

แม้ว่าในทางทฤษฎีการบริหารราชการประจำกับการเมืองเป็นการดำเนินงานคนละขั้นต่อกัน แต่ในทางปฏิบัติการบริหารราชการประจำกับการเมืองมีการดำเนินงานเกี่ยวข้องกันเหมือนลูกโซ่ เพราะไม่สามารถจะกำหนดลงไปให้ชัดเจนได้ว่า ในการบริหารประเทศนั้น ส่วนใดเป็นการบริหารราชการประจำ และส่วนใดเป็นการเมือง

การบริหารราชการประจำกับการเมืองนั้นเป็นของคู่กันไม่สามารถแยกออกจากกันได้
โดยเด็ดขาด โดยเปรียบเทียบว่า “การเมืองกับการบริหารเป็นคนละด้านของเหรียญอันเดียวกัน”
(Politics and Administration are the Two Sides of a Coin)

ไม่สามารถจะแยกการบริหารราชการประจำออกจาก การเมืองได้ เพราะการบริหารราชการประจำเป็นการปฏิบัติตามนโยบายให้บรรลุเป้าหมายที่รัฐบาลได้วางไว้ ซึ่งนโยบายของรัฐบาลนั้น ก็มีลักษณะเป็นเรื่องของการเมืองทั้งสิ้น

แม้แต่นโยบายการบริหารราชการประจำเอง ก็มีลักษณะเป็นการเมือง และประการสำคัญที่สุด นโยบายการบริหารราชการประจำ ต้องได้รับความเห็นชอบ ตรวจสอบ และควบคุมโดยฝ่ายการเมืองหรือข้าราชการการเมืองในระดับสูง อยู่เสมอ

แนวคิดเกี่ยวกับการแยกการเมืองกับการบริหาร

Woodrow Wilson มีความเห็นว่า “ควรแยกการเมืองออกจากการบริหารให้ชัดเจน” เพราะว่า ระบบการเมืองทำหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายและการกำหนดนโยบายสาธารณะ ส่วนระบบการบริหารมีหน้าที่ในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย

แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองกับการบริหารไม่อาจแยกออกจากกันได้

Dwight Waldo มีความเห็นว่า “รัฐประศาสนศาสตร์ไม่ควรสนใจแต่เฉพาะเรื่องภายในองค์การเท่านั้น แต่ต้องให้ความสนใจในเรื่องการเมือง โดยเฉพาะในเรื่องของค่านิยมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย เพราะระบบการเมืองมีอิทธิพลต่อระบบบริหารมาก”

Norton E. Long มีความเห็นว่า “ระบบบริหารจะต้องรองรับภารกิจที่เกิดขึ้นจากระบบการเมืองในฐานะของผู้บัญญัติไปปฏิบัติ ดังนั้น การบริหารจึงแยกออกจากการเมืองได้ยาก เพราะการบริหารราชการมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของการเมืองและนโยบายสาธารณะทั้งทางตรงและทางอ้อม”

David Easton มีความเห็นว่า “ระบบราชการเป็นส่วนย่อยของการเมือง หรือเป็นส่วนหนึ่งของการเมือง นักรัฐประศาสนศาสตร์ต้องสนใจศึกษาระบบการบริหารให้สอดคล้องกับระบบการเมืองประชาธิปไตย”

โครงสร้างและบทบาทของระบบการเมืองเป็นปัจจัยส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับการบริหาร

1. โครงสร้างของระบบการเมือง

1. การกำหนดนโยบายสาธารณะ
2. การควบคุม กำกับ และตรวจสอบการทำงานของระบบบริหาร
3. การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง

2. โครงสร้างและบทบาทของระบบการเมือง

ตามแนวคิดของ Max Weber คือ องค์การขนาดใหญ่ (ระบบราชการหรือ Bureaucracy)”

1. มีสายการบังคับบัญชาตามลำดับชั้น
2. มีการสั่งการเป็นลายลักษณ์อักษร
3. ความสัมพันธ์เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย
4. การคัดเลือกบุคคลเข้าปฏิบัติงานจะต้องผ่านเกณฑ์ที่ชัดเจนตามหลักระบบคุณธรรม

ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับการบริหาร

ตามแนวคิดของ Max Weber

1. การเมืองอยู่นอกเหนืออำนาจการควบคุมของระบบบริหาร
2. ความไม่แน่นอนของสิ่งแวดล้อมทางการเมือง นำไปสู่ความไม่แน่นอนของการเมืองและความไม่แน่นอนเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อระบบการบริหารทั้งทางตรงและทางอ้อม
3. สิ่งแวดล้อมทางการเมืองที่แตกต่างกัน มีผลต่อหน่วยบริหารที่แตกต่างกัน

ตามแนวคิดของ ชัยอนันต์ สมุทวณิช

1. นักการเมืองเป็นผู้กำหนดนโยบาย ส่วนข้าราชการเป็นผู้เสนอความเห็นเท่านั้น
2. รัฐบาลที่มีนโยบายชัดเจนเป็นหลักสำหรับปฏิบัติ ข้าราชการจะมีบทบาทในการให้ความเห็นและการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายน้อยมาก
3. ในระบบรัฐสภาที่รัฐสภาขาดคณะผู้ช่วย (Staff) ในการค้นคว้าข้อมูล ข้าราชการจะมีส่วนในการกำหนดนโยบายมาก นักการเมืองจึงมีบทบาทเป็นเพียงตรายางที่ประทับให้ความชอบธรรมแก่ข้อเสนอของข้าราชการ

การรายงานผลการปฏิบัติราชการและให้ข้อมูลแก่นายกรัฐมนตรีคนใหม่

มาตรา 19 แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ได้บัญญัติว่า

“เมื่อนายกรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่ง ให้หัวหน้าส่วนราชการมีหน้าที่สรุปผลการปฏิบัติราชการและให้ข้อมูลต่อนายกรัฐมนตรีคนใหม่ ตามที่นายกรัฐมนตรีคนใหม่สั่งการ ทั้งนี้ เพื่อให้นายกรัฐมนตรีคนใหม่จะได้ใช้ข้อมูลในการพิจารณากำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินต่อไป”

◈ ความสำคัญของการให้ข้อมูลต่อนายกรัฐมนตรีคนใหม่

1. ทำให้นโยบายของรัฐบาลมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ
2. เปรียบเสมือนจุดเชื่อมระหว่างนโยบายทางการเมืองกับการปฏิบัติของข้าราชการประจำ ทำให้ค่าแถลงนโยบายของรัฐบาลมีความสมบูรณ์ ส่วนราชการจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดินได้อย่างเป็นรูปธรรม
3. ทำให้หัวหน้าส่วนราชการทุกส่วนราชการจะต้องตื่นตัวและติดตามข้อมูลในลักษณะเคลื่อนไหวตลอดเวลา จึงมีความพร้อมในระดับหนึ่งที่จะดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลและแผนการบริหารราชการแผ่นดิน ทำให้การบริหารราชการแผ่นดินเกิดความต่อเนื่องในการปฏิบัติ
4. ทำให้เกิดระบบการให้ข้อมูลของหัวหน้าส่วนราชการต่อนายกรัฐมนตรีคนใหม่ตามที่สั่งการอย่างเป็นทางการ มีการปฏิบัติที่มีกฎหมายรองรับอย่างชัดเจน

◈ แนวทางการดำเนินการให้ข้อมูลต่อนายกรัฐมนตรีคนใหม่

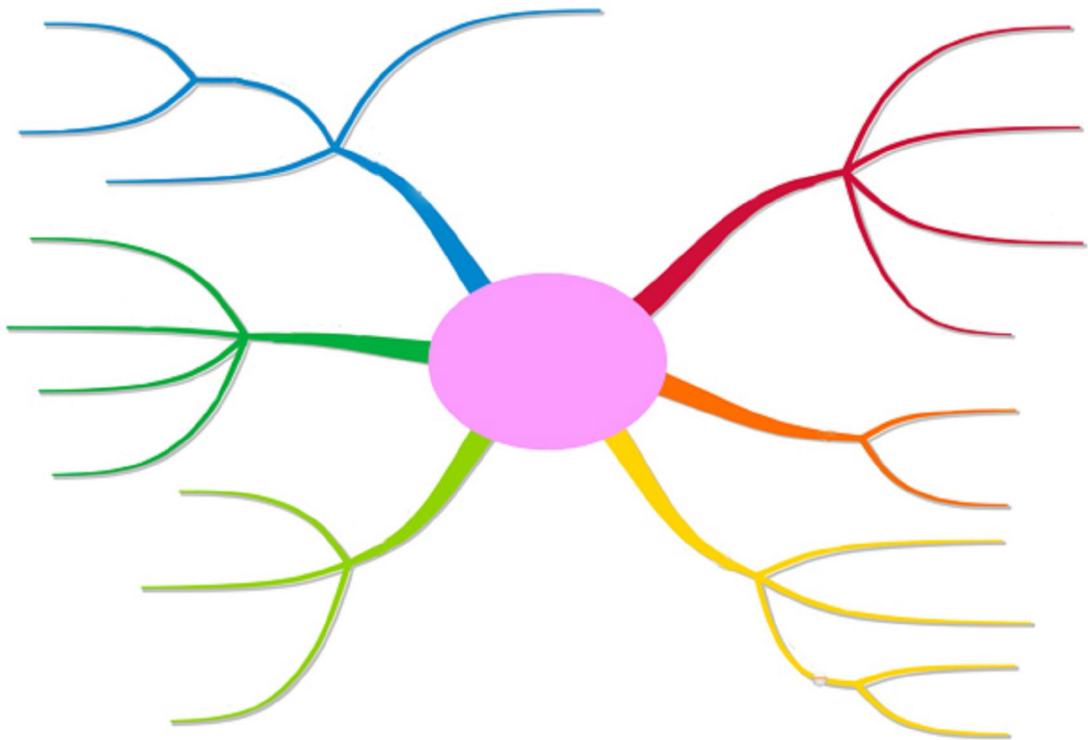
1. หัวหน้าส่วนราชการระดับปลัดกระทรวงจะต้องทำรายงานสรุปผลการปฏิบัติราชการของกระทรวง และรายงานข้อมูลต่างๆ ตามที่คณะกรรมการรวบรวมข้อมูลกำหนดและส่งให้คณะกรรมการรวบรวมข้อมูลภายใน 30 วัน นับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่ง
2. หัวหน้าส่วนราชการทุกส่วนจะต้องเริ่มจัดเตรียมข้อมูลและผลการปฏิบัติราชการ ตั้งแต่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดอายุลง และสรุปผลการปฏิบัติราชการของกระทรวงภายใน 30 วัน นับตั้งแต่ ครม. พ้นจากตำแหน่ง

3. ควรให้ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญใน 4 ส่วน คือ

- (1) สรุปนโยบาย ยุทธศาสตร์ และโครงการสำคัญของกระทรวง
- (2) สรุปผลการปฏิบัติราชการ และปัญหาอุปสรรคต่างๆ
- (3) ข้อมูลภารกิจและโครงการสำคัญที่สอดคล้องแผนงานหรือโครงการ ที่นายกรัฐมนตรีคนใหม่ได้ให้พันธสัญญาไว้กับประชาชนในระหว่างการหาเสียงเลือกตั้ง
- (4) สรุปผลการดำเนินการของส่วนราชการที่ได้ดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

ใบงานที่ 9
เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารราชการกับการเมือง

คำสั่ง จงเขียนแผนผังทางปัญญาในการสรุปผลการเรียนรู้
ในหัวข้อเรื่อง “การบริหารราชการกับการเมือง”

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10

กลุ่มสาระการเรียนรู้ระบบบริหารราชการไทย

ชั้นปีที่ 1

หน่วยที่ 10 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารราชการกับเศรษฐกิจและสังคม จำนวน 3 ชั่วโมง

สอนวันที่ เดือน พ.ศ.

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

สามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารราชการกับเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้แผนภาพความคิดและกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างหลากหลาย ที่นำไปสู่ความเชื่อมโยงระหว่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-10

สาระสำคัญ

การเรียนรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารราชการกับเศรษฐกิจและสังคมเกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ประเภทของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ วัตถุประสงค์ของการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-10

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

นักศึกษาเข้าใจและเชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารราชการกับเศรษฐกิจและสังคม

สาระการเรียนรู้

1. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ
2. ประเภทของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
3. วัตถุประสงค์ของการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
4. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-10

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติได้
2. อธิบายประเภทของแผนพัฒนาเศรษฐกิจได้
3. อธิบายวัตถุประสงค์ของการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจได้
4. อธิบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-10 ได้
5. สร้างแผนผังทางปัญญาสรุปผลการเรียนรู้ได้

กระบวนการเรียนรู้

ขั้นตอนการสอน

ผู้สอนบรรยายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารราชการกับเศรษฐกิจและสังคม

ขั้นตอนการสร้างแผนผังทางปัญญา

1. ผู้สอนแจกกระดาษ A4 คนละ 1 แผ่น และปากกาสีต่างๆ
2. ให้นักศึกษาวาดรูปวงกลมกลางหน้ากระดาษที่แจกตามแนวนอน แล้วเขียนคำว่า “การบริหารราชการกับเศรษฐกิจและสังคม” ลงในภาพวงกลมที่นักศึกษาวาดไว้
3. ให้นักศึกษาทบทวนการบรรยาย แล้วช่วยกันตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาคำสำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ประเภทของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ วัตถุประสงค์ของการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-10
4. นักศึกษาเขียนคำที่ได้ลงรอบๆ คำว่า การบริหารราชการกับเศรษฐกิจและสังคม แล้วลากโยงเส้นคำต่างๆ ที่เขียน 1 เส้น ต่อ 1 คำหรือ 1 วลี เขียนภาพประกอบอิสระ
5. นักศึกษาเขียนคำอธิบายหรือทำให้เข้าใจยิ่งขึ้น แยกออกจากคำแต่ละคำที่นักศึกษาโยงออกมาอีก 1 เส้น ต่อ 1 คำหรือ 1 วลี ซึ่งนักศึกษาอาจใช้สีที่แตกต่างกัน หรือสัญลักษณ์ตามชอบใจ
6. ตัวแทนนักศึกษา 3-5 คน นำเสนอผลงาน สรุปข้อคิดที่ได้จากการเรียนรู้
7. ให้นักศึกษาอ่านใบความรู้และร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารราชการกับเศรษฐกิจและสังคม

สื่อการเรียนรู้

1. กระดาษ A4
2. ปากกาสี/ดินสอสีต่างๆ
3. ใบความรู้
4. ใบงาน

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้
2. ตรวจผลงาน
 - การสร้างแผนผังทางปัญญาในการสรุปผลการเรียนรู้

ใบความรู้ที่ 10

เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารราชการกับเศรษฐกิจและสังคม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจ คือ บันทึกที่เป็นลายลักษณ์อักษรของรัฐบาลในการที่จะพัฒนาประเทศ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ แบบแผน วิธีดำเนินการ และการกำหนดหน่วยปฏิบัติการอย่างเป็นระบบแบบแผน

การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจเป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศด้อยพัฒนา กำลังพัฒนา และพัฒนาแล้ว ว่ามีความสำคัญในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของประเทศอย่างมากในปัจจุบัน ทำให้ทุกๆ ประเทศในโลกมีความตื่นตัวในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

ประเภทของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. แผนระยะยาว (perspection plan) เป็นแผนระยะยาวที่วางกรอบและทิศทางการดำเนินนโยบายอย่างกว้างๆ รวมทั้งมีการประมาณการรายการสำคัญๆอย่างกว้างๆ อาทิ การใช้จ่ายในภาครัฐและเอกชน การบริโภคและการลงทุน การนำเข้าและส่งออก สินค้าและบริการต่างๆ เป็นต้น ซึ่งแผนระยะยาวจะเป็นกรอบให้แก่แผนระยะกลาง
2. แผนระยะกลางหรือแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม (mediumterm or development plan) เป็นแผนระยะ 4-6 ปี ซึ่งเป็นแผนที่วางตามกรอบของแผนระยะยาว
3. แผนปรับปรุงประจำปี (annual plan) เป็นแผนที่จะต้องจัดทำขึ้นทุกปี หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าแผนประจำปี แผนนี้จึงเป็นแผนที่ใช้ในการปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ให้มีความใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด และแผนนี้ยังใช้ประกอบในการจัดทำงบประมาณประจำปีอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

1. เพิ่มรายได้ประชาชาติและรายได้ที่แท้จริงของบุคคล
2. ยกระดับมาตรฐานการดำเนินชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น
3. กระจายความเจริญไปสู่ท้องถิ่นอย่างทั่วถึง
4. กระจายรายได้สู่ประชาชนอย่างยุติธรรม
5. การจ้างงานเพิ่มอัตราสูง ปัญหาการว่างงานลดน้อยลง
6. การมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ มีดุลการค้าและดุลการชำระเงินที่อยู่ในสถานะเกินดุลหรือขาดดุลน้อยลง

หน่วยงานที่ทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ คือ สำนักงานคณะกรรมการการพัฒน เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติของไทย นับถึงปัจจุบันมี 10 แผน (ฉบับที่ 1-10) แต่ละแผนมีระยะเวลา 5 ปี ยกเว้นแผนฉบับแรกที่มีระยะเวลา 6 ปี ซึ่งแต่ละแผนมี เทคนิควิธีในการวางแผนและมีสาระสำคัญที่แตกต่างกัน และการดำเนินการตามแผนก็ประสบ ความสำเร็จในระดับต่าง ๆ กัน

ประเทศไทยมีระบบเศรษฐกิจแบบผสม แผนพัฒนาฯ ทุกฉบับของประเทศไทยจึงมี ลักษณะผสม และแผนทุกฉบับมีลักษณะเป็น “แผนชี้นำ” (Indicative plan) ซึ่งหมายถึงการที่รัฐ พยายามใช้กลยุทธิ์ นโยบาย มาตรการ และเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อสร้างอิทธิพลหันเห กระตุ้นหรือ ชักนำให้เอกชน ซึ่งอยู่ภายใต้ระบบตลาดเสรีดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจไปในทิศทางที่จะเอื้อ อำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยรวม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-10

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ	แนวทางการพัฒนา
ฉบับที่ 1 (2504 - 2509) : ยุคทองของการวางแผน เศรษฐกิจ	1. วางแผนจากส่วนกลางแบบ “จากบนลงล่าง” ใช้แนวคิดความเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจ (Development with growth) โดยเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (คมนาคมขนส่ง โทรคมนาคม เขื่อนเพื่อชลประทานและไฟฟ้า รวมทั้ง สาธารณูปการ-Project-oriented approach) 2. มุ่งยกมาตรฐานการครองชีพของประชาชน (รายได้) 3. ปรับปรุงการบริหารงานทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ
ฉบับที่ 2 (2510 - 2514) : ยุคทองของการพัฒนา	1. แนวคิดการวางแผนพัฒนารายสาขา (Sectoral development planning) และขยายขอบเขตแผนครอบคลุมการพัฒนาวิสาหกิจและองค์การบริหาร ส่วนท้องถิ่น 2. ลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานต่อเนื่องจากแผนฯ 1 3. พัฒนาชนบทเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง และกระจายผลการพัฒนา (ร้อยละ 75-80 ของงบพัฒนาเป็นการลงทุนในภูมิภาค 4. ส่งเสริมเอกชนให้มีบทบาทร่วมในการพัฒนาประเทศ
ฉบับที่ 3 (2515 - 2519) : การพัฒนาสังคมควบคู่ เศรษฐกิจ	1. กำเนิดของการวางแผนพัฒนาสังคมและวัตถุประสงค์การพัฒนาที่หลากหลาย (Growth + Social fairness + Income distribution) 2. กระจายการพัฒนาสู่ภูมิภาค เร่งรัดพัฒนาภาคและชนบท 3. เน้นการเพิ่มผลผลิตการเกษตร เพิ่มรายได้ประชาชนใน ชนบท เพื่อลด ความต่างของรายได้ 4. สร้างความเท่าเทียมในการใช้ประโยชน์จากบริการของรัฐ โดยเฉพาะ ด้านการศึกษาและสาธารณสุข

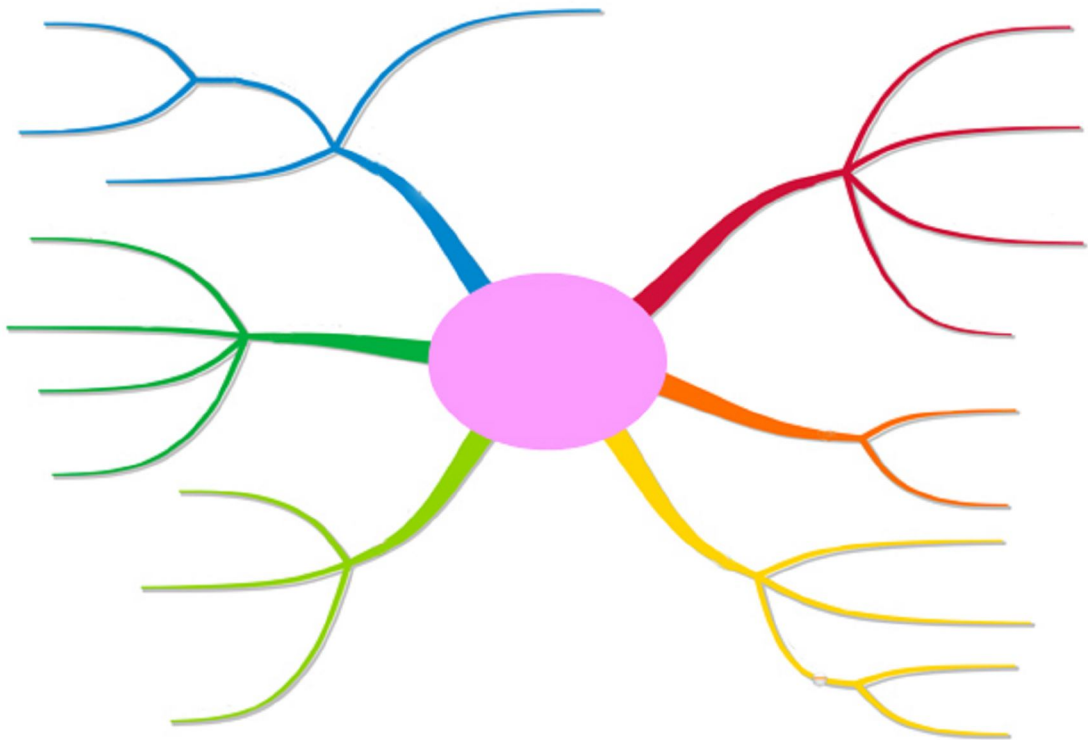
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	แนวทางการพัฒนา
ฉบับที่ 4 (2520 - 2524) : เร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม	- พัฒนาต่อเนื่องจากแผนฯ 3 โดยยึดถือความมั่นคงปลอดภัยของชาติเป็นพื้นฐานของการพัฒนา แนวคิดการพัฒนาาร่วมกัน (Inter-sectoral planning) - เร่งฟื้นฟูเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศให้มั่นคง เช่น การผลิตสินค้าเพื่อทดแทนการนำเข้า ปรับปรุงนโยบายการควบคุมราคาสินค้าและเร่งรัดการส่งออก - เน้นเสริมสร้างสวัสดิภาพทางสังคมแก่คนในชาติมากกว่าเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นหลัก
ฉบับที่ 5 (2525 - 2529) : การแก้ไขปัญหาและปรับ สู่การพัฒนายุคใหม่	- วางแผนโดยยึดหลักภูมิภาคและพื้นที่ กำหนดพื้นที่เป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาความยากจน เป้าหมายเพื่อความมั่นคง และพื้นที่รองรับอุตสาหกรรม ESB - เน้นการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจมากกว่าการมุ่งขยายอัตราความเจริญทางเศรษฐกิจ - พัฒนาเศรษฐกิจบนความสมดุล - พัฒนาการแปลงแผนไปสู่ภาคปฏิบัติ - เพิ่มบทบาทและระดมความร่วมมือจากภาคเอกชน
ฉบับที่ 6 (2530 - 2534) : การจัดทำแผนสู่ระดับ กระทรวง	- กำหนดขอบเขตและวิธีการใช้แผนฯ ที่ชัดเจน มีทั้งระยะสั้น กลาง ยาว และแผนปฏิบัติระดับกระทรวง - เพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาประเทศทั้งด้านทรัพยากรมนุษย์ พัฒนาวิทยาศาสตร์และการบริหารจัดการ - ปรับปรุงระบบการผลิตและการตลาด - ยกระดับคุณภาพปัจจัยพื้นฐานเพื่อลดต้นทุน
ฉบับที่ 7 (2535 - 2539) : การพัฒนาที่ยั่งยืน	- เริ่มแนวคิด “การพัฒนาที่ยั่งยืน” - มุ่งสู่เศรษฐกิจมีเสถียรภาพ รักษาอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ กระตุ้นการพัฒนาสู่ภูมิภาคและชนบท และพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ - พัฒนาเศรษฐกิจสู่เศรษฐกิจด้านหน้าในภูมิภาคและยกระดับสู่นานาชาติ
ฉบับที่ 8 (2540 - 2544) : “คน” เป็นศูนย์กลาง การพัฒนา	- เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และใช้การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือ - ปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดทำแผนใหม่เป็นแบบ “จากล่างขึ้นบน” บูรณาการแบบองค์รวม ไม่พัฒนาแยกส่วน - ภาคประชาชนมีส่วนร่วมพัฒนา - แปลงแผนสู่ปฏิบัติ โดยยึดหลักการพื้นที่ การกิจ และการมีส่วนร่วม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ	แนวทางการพัฒนา
ฉบับที่ 9 (2545 - 2549) : อัญเชิญปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	1. ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาต่อเนื่องจากแผนฯ 8 2. มุ่งการพัฒนาที่สมดุลคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม 3. เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน 4. บริหารจัดการที่ดี ในทุกระดับ
ฉบับที่ 10 (2550 - 2554) : การปฏิบัติตามปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างสมดุลและมี ความอยู่เย็นเป็นสุข ร่วมกัน	1. ยึดกระบวนการทัศน์การพัฒนาต่อเนื่อง จากแผนฯ 8 และ แผนฯ 9 2. ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์การพัฒนา (1) การพัฒนาคุณภาพคน (2) การพัฒนาชุมชนและแก้ปัญหาความยากจน (3) ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ (4) สร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (5) เสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ

ใบงานที่ 10

เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารราชการกับเศรษฐกิจและสังคม

คำสั่ง จงเขียนแผนผังทางปัญญาในการสรุปผลการเรียนรู้
ในหัวข้อเรื่อง “การบริหารราชการกับเศรษฐกิจและสังคม”

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 11

กลุ่มสาระการเรียนรู้ระบบบริหารราชการไทย

ชั้นปีที่ 1

หน่วยที่ 11 เรื่องการบริหารราชการไทยยุคใหม่

จำนวน 3 ชั่วโมง

สอนวันที่ เดือน พ.ศ.

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

สามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์เรื่องการบริหารราชการไทยยุคใหม่ โดยใช้แผนภาพความคิดและกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างหลากหลาย ที่นำไปสู่ความเชื่อมโยงระหว่างการบริหารราชการไทยยุคใหม่ในด้านต่างๆ

สาระสำคัญ

การเรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารราชการไทยยุคใหม่ เกี่ยวกับแผนการบริหารราชการแผ่นดิน และการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

นักศึกษาเข้าใจและเชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับการบริหารราชการไทยยุคใหม่

สาระการเรียนรู้

1. การบริหารราชการไทยยุคใหม่
2. แผนการบริหารราชการแผ่นดิน
3. การจัดทำแผนปฏิบัติราชการ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายการบริหารราชการไทยยุคใหม่ได้
2. อธิบายแผนการบริหารราชการแผ่นดินได้
3. อธิบายการจัดทำแผนปฏิบัติราชการได้
4. สร้างแผนผังทางปัญญาสรุปผลการเรียนรู้ได้

กระบวนการเรียนรู้

ขั้นตอนการสอน

ผู้สอนบรรยายเกี่ยวกับการบริหารราชการไทยยุคใหม่

ขั้นตอนการสร้างแผนผังทางปัญญา

1. ผู้สอนแจกกระดาษ A4 คนละ 1 แผ่น และปากกาสีต่างๆ
2. ให้นักศึกษาวาดรูปวงกลมกลางหน้ากระดาษที่แจกตามแนวนอน แล้วเขียนคำว่า “การบริหารราชการไทยยุคใหม่” ลงในภาพวงกลมที่นักศึกษาวาดไว้
3. ให้นักศึกษาทบทวนการบรรยาย แล้วช่วยกันตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาคำสำคัญ ได้แก่ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน และการจัดทำแผนปฏิบัติการ
4. นักศึกษาเขียนคำที่ได้ลงรอบๆ คำว่า การบริหารราชการไทยยุคใหม่ แล้วลากโยงเส้นคำต่างๆ ที่เขียน 1 เส้น ต่อ 1 คำหรือ 1 วลี เขียนภาพประกอบอิสระ
5. นักศึกษาเขียนคำอธิบายหรือทำให้เข้าใจยิ่งขึ้น แยกออกจากคำแต่ละคำที่นักศึกษาโยงออกมาอีก 1 เส้น ต่อ 1 คำหรือ 1 วลี ซึ่งนักศึกษาอาจใช้สีที่แตกต่างกัน หรือสัญลักษณ์ตามชอบใจ
6. ตัวแทนนักศึกษา 3-5 คน นำเสนอผลงาน สรุปข้อคิดที่ได้จากการเรียนรู้
7. ให้นักศึกษาอ่านใบความรู้และร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับการบริหารราชการไทยยุคใหม่

สื่อการเรียนรู้

1. กระดาษ A4
2. ปากกาสี/ดินสอสีต่างๆ
3. ใบความรู้
4. ใบงาน

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้
2. ตรวจสอบผลงาน
 - การสร้างแผนผังทางปัญญาในการสรุปผลการเรียนรู้

ใบความรู้ที่ 11

เรื่อง การบริหารราชการไทยยุคใหม่

แผนการบริหารราชการแผ่นดิน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 75 ได้กำหนดไว้ว่าบทบัญญัติในหมวดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐเป็นเจตจำนงให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายและการกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน ในการแถลงนโยบายต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องชี้แจงต่อรัฐสภาให้ชัดเจนว่าจะดำเนินการใด ในระยะเวลาใด เพื่อบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และต้องจัดทำรายงานแสดงผลการดำเนินการ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคเสนอต่อรัฐสภาปีละหนึ่งครั้ง นอกจากนี้ ในมาตรา 176 ยังได้กำหนดไว้ว่าคณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาโดยไม่ต้องมีการลงมติความไว้วางใจ ทั้งนี้ ภายใน 15 วัน นับแต่วันเข้ารับหน้าที่ และเมื่อแถลงนโยบายต่อรัฐสภาแล้วต้องจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติราชการแต่ละปีตามมาตรา 76 ซึ่งกำหนดไว้ว่าคณะรัฐมนตรีต้องจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อแสดงมาตรการและรายละเอียดของแนวทางในการปฏิบัติราชการในแต่ละปีของการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวด 3 ว่าด้วยการบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ได้บัญญัติให้การบริหารราชการจะต้องมีเป้าหมายชัดเจนและมีผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ การทำงานในทุกระดับต้องมีการจัดทำแผนการทำงานที่สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ของภารกิจที่กระทำได้อย่างชัดเจน โดยมาตรา 13 และมาตรา 14 ได้กำหนดให้คณะรัฐมนตรีต้องจัดให้มีแผนการบริหารราชการแผ่นดินครอบคลุมระยะเวลา 4 ปี โดยนำคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภามาพิจารณาดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและแผนพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ

❖ ความสำคัญของการจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน

- สอดรับกับแนวคิดระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
- สะท้อนให้เห็นถึงยุทธศาสตร์ของรัฐบาลที่ชัดเจน
- สร้างภาระรับผิดชอบ

❖ ประโยชน์ของแผนการบริหารราชการแผ่นดิน

- เพื่อใช้เป็นแม่บทในการถ่ายทอดนโยบายและยุทธศาสตร์ของรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติ
- เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนนิติบัญญัติ
- เพื่อใช้เป็นแนวทางจัดทำแผนการเงินการคลังของรัฐบาล
- เพื่อใช้เป็นกรอบในการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการบริหารราชการแผ่นดิน

ของรัฐบาล

แผนการบริหารราชการแผ่นดิน ต้องคำนึงถึง

1. บทบาทหน้าที่ (functional-based approach)
2. พื้นที่ (area-based approach)
3. วาระ (agenda-based approach)

❖ องค์ประกอบของแผนการบริหารราชการแผ่นดิน

- ประเด็นยุทธศาสตร์หรือวาระในภาพรวมของรัฐบาล (government-wide agenda)
- เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ (strategic goals)
- กลยุทธ์หลัก (strategies)
- เมตริกซ์การมอบหมายภารกิจงาน (Roles/Results Matrix)
- เลขรหัสอ้างอิง

❖ แนวทางการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลแผนการบริหารราชการแผ่นดิน

1. การวัดผลการดำเนินงานตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของหน่วยงานต่างๆ

เมื่อได้มีการวางแผนการบริหารราชการแผ่นดินและแผนปฏิบัติราชการ 4 ปีเสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่ละหน่วยงานที่จะนำไปจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปี เพื่อใช้ประกอบในคำของบประมาณประจำปี และการจัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการประจำปี

2. การติดตามและประเมินผลแผนการบริหารราชการแผ่นดิน

2.1 การติดตามความก้าวหน้าประจำปี (annual review) อันเป็นการติดตามความก้าวหน้าของตัวชี้วัดต่างๆ ในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์

2.2 การประเมินผลในระบะครึ่งแผน (mid-term review) อันเป็นการประเมินผลในช่วงขณะมีการปฏิบัติตามแผน มีการทบทวนผลความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรค รวมถึงวิเคราะห์สถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป

2.3 การประเมินผลเมื่อสิ้นสุดแผน (summative evaluation) เป็นการประเมินผลแบบรวบยอด เพื่อสรุปการปฏิบัติราชการและผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้น ตลอดช่วงระยะเวลา 4 ปี

3. การตรวจสอบเชิงยุทธศาสตร์ (strategic surveillance)

ต้องมีการทบทวน ตรวจสอบ วิเคราะห์ความเสี่ยง และประเมินสถานการณ์อย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปปรับปรุงแผนการบริหารราชการแผ่นดินให้ทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

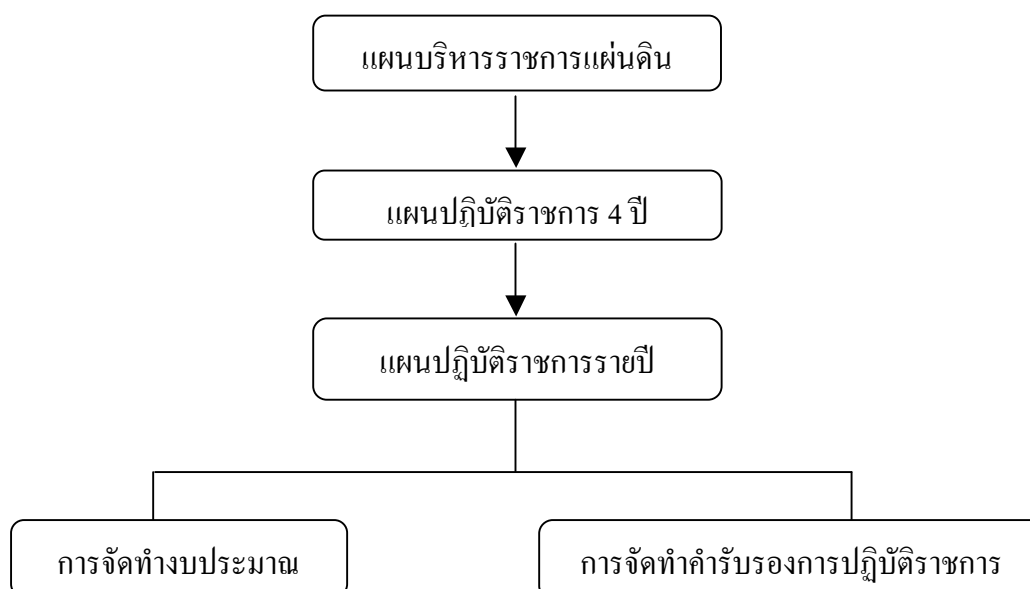
การที่รัฐบาลจะสามารถจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องได้รับข้อมูลจากส่วนราชการ ในการรายงานผลการปฏิบัติราชการ และให้ข้อมูลแก่นายกรัฐมนตรีคนใหม่ เพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์สถานการณ์ต่างๆ ในแต่ละภาคส่วน และกำหนดทิศทางของประเทศได้อย่างครบถ้วน ครอบคลุมทุกมิติในการบริหารราชการแผ่นดิน

การจัดทำแผนปฏิบัติราชการ

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ในหมวดที่ 3 มาตรา 16 กำหนดให้ส่วนราชการจัดทำแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการ โดยจัดทำเป็นแผนสี่ปี ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับแผนการบริหารราชการแผ่นดิน

ในแต่ละปีงบประมาณ ให้ส่วนราชการจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปี โดยให้ระบุสาระสำคัญเกี่ยวกับนโยบายการปฏิบัติราชการของส่วนราชการ เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของงาน รวมทั้งประมาณการรายได้และรายจ่ายและทรัพยากรอื่นที่จะต้องใช้ เสนอต่อรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ เมื่อรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการแล้ว ให้สำนักงานงบประมาณดำเนินการจัดสรรงบประมาณเพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ เมื่อสิ้นปีงบประมาณให้ส่วนราชการจัดทำรายงานแสดงผลสัมฤทธิ์ของแผนปฏิบัติราชการประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

ภาพแสดงขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการ

❖ แผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการระดับกรม มีองค์ประกอบดังนี้

➤ วิสัยทัศน์ (Vision)

ความมุ่งมั่นเกี่ยวกับทิศทางและสถานะที่ส่วนราชการต้องการจะเป็นในอนาคต เป็นจุดมุ่งหมายปลายทางที่จะดำเนินการผลักดันให้เกิดขึ้น

วิสัยทัศน์ที่ดีควรมีความเฉพาะเจาะจง กระชับ เข้าใจง่าย แฝงความท้าทายและควรเชื่อมโยงกับระเบียบวาระแห่งชาติและนโยบายรัฐบาล

➤ พันธกิจ (Mission)

จุดมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งองค์กรและขอบข่ายการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้

วิสัยทัศน์และพันธกิจควรต้องมีการพิจารณาทบทวนเป็นระยะๆ เพื่อประเมินปัญหาอุปสรรค โอกาส จุดอ่อน จุดแข็งขององค์กร ตามสถานการณ์ปัจจุบัน

➤ ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issues)

เป็นการกำหนดประเด็นที่จำเป็นต้องดำเนินการพัฒนาเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้ได้

➤ เป้าประสงค์ (Goals)

เป็นการกำหนดเป้าหมาย ความสำเร็จที่องค์กรมุ่งมั่นให้เกิดผล เพื่อแสดงว่าองค์กรได้บรรลุถึงวิสัยทัศน์ที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ เป้าประสงค์ ประกอบด้วย 2 ส่วนหลักๆ คือ

• ตัวชี้วัด (Key Performance Indicators, KPIs)

เป็นค่าที่วัดจากผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริง เพื่อแสดงความก้าวหน้าของการบรรลุตามเป้าประสงค์ โดยเทียบกับเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

• เป้าหมาย (Target)

เป็นการแสดงระดับผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังของแต่ละตัวชี้วัด

➤ กลยุทธ์ แนวทาง มาตรการ หรือวิธีการดำเนินงาน

➤ โครงการ

➤ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กร : (SWOT Analysis)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กรโดยเทคนิค SWOT ซึ่งเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สถานะขององค์กรว่าเป็นอย่างไรทั้งในแง่ของจุดอ่อน จุดแข็ง รวมถึงวิเคราะห์สถานะภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลกระทบ ทั้งในแง่บวกและแง่ลบขององค์กรว่าเป็นอย่างไรบ้าง

SWOT มีหลักการวิเคราะห์ 4 ด้าน ดังนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ปัจจัยภายในองค์กร มี 2 ด้าน

S = Strengths หมายถึง จุดแข็งขององค์กร

W = Weaknesses หมายถึง จุดอ่อนขององค์กร

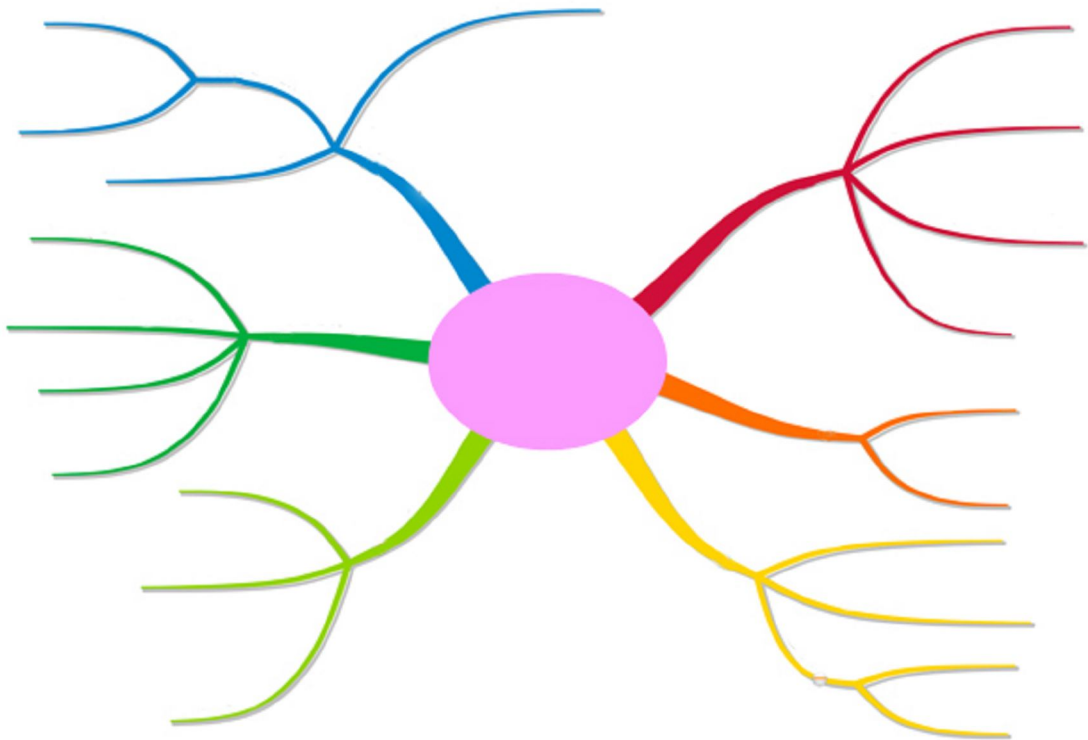
2. ปัจจัยภายนอกองค์กร มี 2 ด้าน

O = Opportunities หมายถึง โอกาสขององค์กรในการใดๆที่จะทำกิจกรรม

T = Threats หมายถึง ปัญหาหรืออุปสรรค

ใบงานที่ 11
เรื่อง การบริหารราชการไทยยุคใหม่

คำสั่ง จงเขียนแผนผังทางปัญญาในการสรุปผลการเรียนรู้
ในหัวข้อเรื่อง “การบริหารราชการไทยยุคใหม่”

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 12

กลุ่มสาระการเรียนรู้ระบบบริหารราชการไทย

ชั้นปีที่ 1

หน่วยที่ 12 เรื่องการบริหารราชการไทยยุคใหม่ (ต่อ)

จำนวน 3 ชั่วโมง

สอนวันที่ เดือน พ.ศ.

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

สามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์เรื่องการบริหารราชการไทยยุคใหม่ โดยใช้แผนภาพความคิดและกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างหลากหลาย ที่นำไปสู่ความเชื่อมโยงระหว่างการบริหารราชการไทยยุคใหม่ในด้านต่างๆ

สาระสำคัญ

การเรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารราชการไทยยุคใหม่ เกี่ยวกับการจัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการ แนวทางการเสริมสร้างจริยธรรม คุณธรรม และการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ข้าราชการ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

นักศึกษาเข้าใจและเชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับการบริหารราชการไทยยุคใหม่

สาระการเรียนรู้

1. การบริหารราชการไทยยุคใหม่
2. การจัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการ
3. แนวทางการเสริมสร้างจริยธรรม คุณธรรม และการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ข้าราชการ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายการบริหารราชการไทยยุคใหม่ได้
2. อธิบายการจัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการได้
3. อธิบายแนวทางการเสริมสร้างจริยธรรม คุณธรรม และการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ข้าราชการได้
4. สร้างแผนผังทางปัญญาสรุปผลการเรียนรู้ได้

กระบวนการเรียนรู้

ขั้นตอนการสอน

ผู้สอนบรรยายเกี่ยวกับการบริหารราชการไทยยุคใหม่

ขั้นตอนการสร้างแผนผังทางปัญญา

1. ผู้สอนแจกกระดาษ A4 คนละ 1 แผ่น และปากกาสีต่างๆ
2. ให้นักศึกษาวาดรูปวงกลมกลางหน้ากระดาษที่แจกตามแนวนอน แล้วเขียนคำว่า “การบริหารราชการไทยยุคใหม่” ลงในภาพวงกลมที่นักศึกษาวาดไว้
3. ให้นักศึกษาทบทวนการบรรยาย แล้วช่วยกันตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาคำสำคัญ ได้แก่ การจัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการ แนวทางการเสริมสร้างจริยธรรม คุณธรรม และการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ข้าราชการ
4. นักศึกษาเขียนคำที่ได้ลงรอบๆ คำว่า การบริหารราชการไทยยุคใหม่ แล้วลากโยงเส้น คำต่างๆ ที่เขียน 1 เส้น ต่อ 1 คำหรือ 1 วลี เขียนภาพประกอบอิสระ
5. นักศึกษาเขียนคำอธิบายหรือทำให้เข้าใจยิ่งขึ้น แยกออกจากคำแต่ละคำที่นักศึกษาโยง ออกมาอีก 1 เส้น ต่อ 1 คำหรือ 1 วลี ซึ่งนักศึกษาอาจใช้สีที่แตกต่างกัน หรือสัญลักษณ์ตามชอบใจ
6. ตัวแทนนักศึกษา 3-5 คน นำเสนอผลงาน สรุปข้อคิดที่ได้จากการเรียนรู้
7. ให้นักศึกษาอ่านใบความรู้และร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับการบริหารราชการไทยยุคใหม่

สื่อการเรียนรู้

1. กระดาษ A4
2. ปากกาสี/ดินสอสีต่างๆ
3. ใบความรู้
4. ใบงาน

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้
2. ตรวจผลงาน
 - การสร้างแผนผังทางปัญญาในการสรุปผลการเรียนรู้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

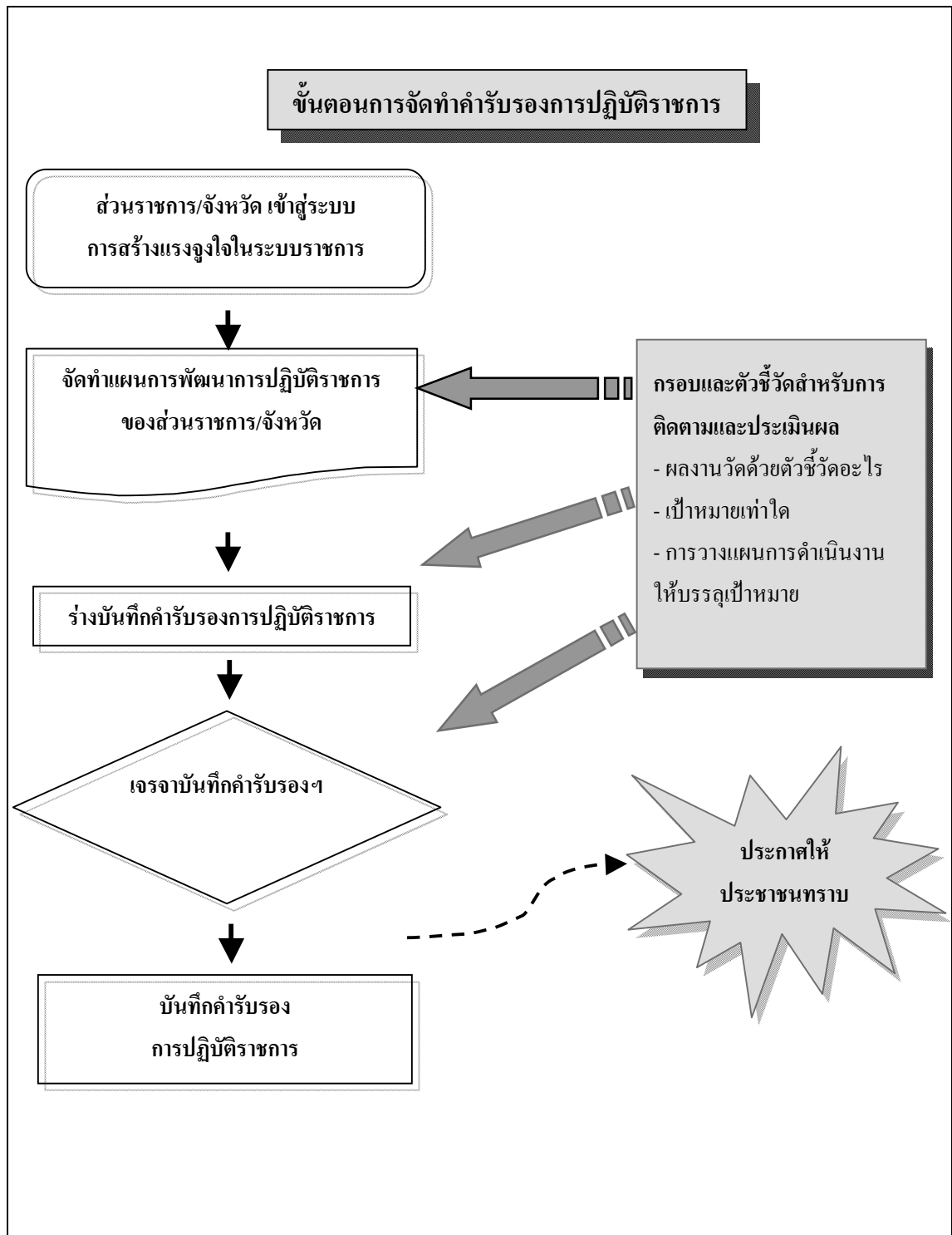

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2551 - 2555)

การจัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการ

การดำเนินการเพื่อให้เกิดการกำกับกับการปฏิบัติราชการด้วยวิธีการจัดทำรับรองการปฏิบัติ
ราชการนั้น จะเป็นลักษณะการรับรองฝ่ายเดียว มิใช่สัญญา และกำหนดระยะเวลาการปฏิบัติราชการ
1 ปี โดยเริ่มต้นปีงบประมาณ (วันที่ 1 ตุลาคม) ถึงสิ้นสุดปีงบประมาณ (วันที่ 30 กันยายน ปีถัดไป)

◇ กรอบการประเมินผลการปฏิบัติราชการ

- มิติที่ 1 ด้านประสิทธิผลตามยุทธศาสตร์
- มิติที่ 2 ด้านคุณภาพการให้บริการ
- มิติที่ 3 ด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ
- มิติที่ 4 ด้านการพัฒนาองค์กร

◇ เนื้อหาสำคัญของคำรับรองการปฏิบัติราชการ

คำรับรองการปฏิบัติราชการ เป็นการแสดงความจำนงของผู้ทำคำรับรองเกี่ยวกับการพัฒนาการปฏิบัติราชการและผลการดำเนินการของส่วนราชการที่ส่วนราชการต้องการบรรลุผล โดยมีตัวชี้วัด เป้าหมาย และเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน ระหว่างผู้ทำคำรับรอง (หัวหน้าส่วนราชการ) กับผู้รับคำรับรอง (ผู้บังคับบัญชาของหัวหน้าส่วนราชการ)

คำรับรองการปฏิบัติราชการ ประกอบด้วย

- ระยะเวลาของคำรับรองการปฏิบัติราชการ (1 ต.ค. – 30 ก.ย.)
- กำหนดระยะเวลาของคำรับรองการปฏิบัติราชการ ซึ่งกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดไว้ให้สอดคล้องกับปีงบประมาณ
- แผนยุทธศาสตร์ ที่กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ โครงการ และกิจกรรมที่สำคัญ
- แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติราชการ
- กรอบการประเมินผล ตัวชี้วัดผลการปฏิบัติราชการ น้ำหนัก ผลงานในอดีต เป้าหมาย เกณฑ์การให้คะแนน
- คำอธิบายตัวชี้วัด นิยาม สูตรการคำนวณ

◇ การจัดทำรายงานการติดตามและรายงานการประเมินผลตนเอง

1. รายงานผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ รอบ 6 เดือน และ 12 เดือน (Self Assessment Report : SAR)
2. รายงานการประเมินตนเอง (Self Assessment Report Card : SAR-CARD) ทุก 3 เดือน

◇ การติดตามความก้าวหน้าการปฏิบัติราชการ ณ ส่วนราชการ/จังหวัด (Site Visit)

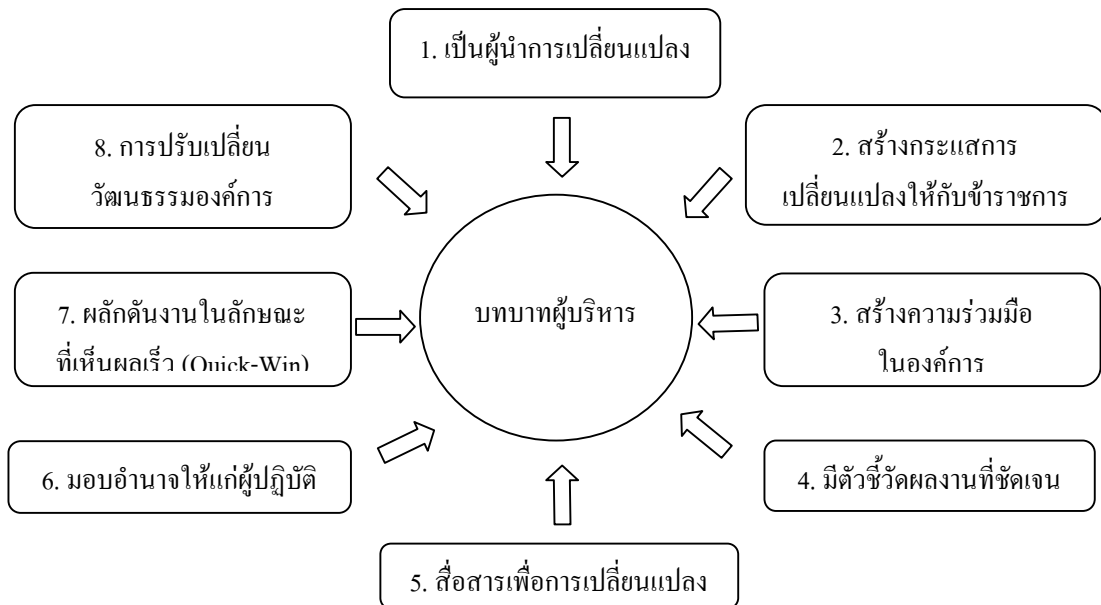
สำนักงาน ก.พ.ร. / บริษัทที่ปรึกษา เป็นผู้ทำหน้าที่วิเคราะห์ผลการดำเนินงานและติดตามความก้าวหน้าของการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ

ติดตามความก้าวหน้าของการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ มี 2 ครั้ง คือ

- ครั้งที่ 1 ประมาณเดือนพฤษภาคมของทุกปี (Pre-evaluation)
- ครั้งที่ 2 ประมาณเดือนพฤศจิกายนของทุกปี (Post-evaluation)

แนวทางการเสริมสร้างจริยธรรม คุณธรรม และการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ข้าราชการ

❖ บทบาทสำคัญของผู้บริหารระดับสูงในการผลักดันให้เกิดการปรับเปลี่ยนคุณธรรม จริยธรรม และกระบวนทัศน์

1. เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารต้องปรับกระบวนทัศน์ไปสู่การทำงานแนวใหม่ เน้นการทำงานแบบเครือข่ายความร่วมมือ มีระบบการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ โดยขึ้นนำองค์กรให้มีความเข้าใจร่วมกันในวิสัยทัศน์ เป้าหมาย กลยุทธ์ที่กำหนดไว้ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างเพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์กรให้ดีขึ้น ผู้บริหารต้องสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และตอบแทนผลงานอย่างเป็นธรรม

2. สร้างกระแสการเปลี่ยนแปลงให้กับข้าราชการ โดยกระตุ้นให้ข้าราชการเข้าใจและตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้น และความจำเป็นที่ราชการต้องปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นกลวิธีของแต่ละหน่วยงาน เช่น เศรษฐกิจพอเพียง

3. สร้างความร่วมมือในการกำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ขององค์กร จากความเข้าใจร่วมกัน ให้สอดคล้องกับทิศทางการทำงานและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

4. มีตัวชี้วัดผลงานที่ชัดเจน มีคำรับรองการปฏิบัติราชการ มีการกำหนดตัวชี้วัด เพราะถ้าไม่มีตัวชี้วัด ก็จะไม่มีความหมาย ทุกคนจะทำตามใจ จะไม่มีการตื่นตัว ถ้ามีตัวชี้วัดออกมา ก็มีการประเมินผล ซึ่งเข้าสู่การวัดผลหมด นับว่าเป็นการกระตุ้นการปฏิบัติราชการได้อีกทางหนึ่ง

5. สื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง เช่น การประชุม การรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปฏิบัติงานโดยตรง การตอบคำถามถึงความสำคัญในเรื่องเดิม การเป็นผู้ฟังที่ดี เพื่อประมวลปัญหาและหาทางแก้ไข นับว่าเป็นการทำสื่อ การให้ความรู้

6. มอบอำนาจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสได้ใช้ศักยภาพในการทำงานอย่างเต็มที่ เพื่อให้เกิดการทำงานในลักษณะของทีมงาน และเพื่ออำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของประชาชน

7. ผลักดันงานในลักษณะที่เห็นผลเร็ว (Quick-win) จำแนกประเภทงานในองค์กร โดยให้ความสำคัญกับงานในลักษณะที่เห็นผลเร็วเนื่องจากจะเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความเชื่อมั่นในงานต่อไป **Quick-win** เป็นลักษณะของโครงการที่เห็นผลทันที เป็นกระบวนการอย่างหนึ่ง ที่มีการกำหนดว่า โครงการนี้จะทำกี่วัน กี่เดือน

8. การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร ผู้บริหารต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ วัฒนธรรม และค่านิยมใหม่ให้เกิดขึ้นในองค์กร โดยเสนอมุมมองใหม่ในการทำงาน เสริมสร้างความเข้าใจให้สามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น กำหนดกรอบทิศทางกระบวนการทัศน์ใหม่ หรือคุณลักษณะของข้าราชการที่พึงประสงค์ สร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่น

◇ กระบวนทัศน์ วัฒนธรรม และค่านิยมใหม่ของข้าราชการ (I AM READY)

Integrity ทำงานอย่างมีศักดิ์ศรี หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา แยกเรื่องส่วนตัวออกจากงาน ปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม มีจิตสำนึกต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และพร้อมจะรับผิดชอบเมื่อทำงานผิดพลาดและยั้งคิดแก้ไข การทำงานอย่างมีศักดิ์ศรี ต้องทำด้วยจิตสำนึกต่อหน้าที่ของตนเอง

Activeness ขยันตั้งใจทำงาน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่เต็มความสามารถไม่เกียจคร้านทำงานในเชิงรุก คือ การไม่รองาน ไม่รอคำสั่ง งานอะไรก็ตามที่เราทำอยู่แล้ว หรือรู้เหตุการณ์ว่าต้องเกิดขึ้น ก็ทำงานเตรียมไว้เลย ไม่ต้องรอคำสั่ง

Morality มีศีลธรรม คุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม มีความเป็นธรรม เสียสละ มีความอดทน และมีจรรยาบรรณ

Relevancy รู้ทันโลกปรับตัวทันโลกทันสังคม หมายถึง การเรียนรู้และปรับตัวทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมโลกและสังคมอยู่ตลอดเวลา

Efficiency มุ่งเน้นประสิทธิภาพ หมายถึง การทำงานที่รวดเร็ว ต้นทุนต่ำ ได้ผลคุ้มค่า

Accountability รับผิดชอบผลงานต่อสังคม หมายถึง การปรับปรุงกลไกการทำงานให้มีความโปร่งใส ประชาชนตรวจสอบได้ มีขั้นตอนการปฏิบัติงาน แผนการทำงาน และการมอบหมายงานที่ชัดเจน

Democracy มีใจและการกระทำที่เป็นประชาธิปไตย มีส่วนร่วมโปร่งใส หมายถึง การยึดหลักสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล ความเสมอภาค และหลักนิติธรรม โดยยึดเอาคนเป็นศูนย์กลาง

Yield มุ่งเน้นผลงาน หมายถึง การทำงานที่เน้นผลตอบแทนหรือผลลัพธ์สุดท้าย ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และสามารถวัดหรือประเมินผลได้อย่างเป็นรูปธรรม

ใบงานที่ 12
เรื่อง การบริหารราชการไทยยุคใหม่ (ต่อ)

คำสั่ง จงเขียนแผนผังทางปัญญาในการสรุปผลการเรียนรู้
ในหัวข้อเรื่อง “การบริหารราชการไทยยุคใหม่”

